Всеукраїнська загальнополітична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

http://svitlytsia.crimea.ua

№ 46 (1723) П'ятниця, 16 листопада 2012 р. Видається з 31 грудня 1992 р. Ціна договірна

«СВЯТА Й БЕЗСМЕРТНА НАША МОВА»

ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ПИСЕМНОСТІ НА КАФЕДРІ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ КРИМСЬКОГО ІНЖЕНЕРНО–ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Слова, винесені в заголовок цієї публікації, пролунали в переповненій залі бібліотеки Кримського інженерно–педагогічного університету. Вони взяті з вірша Михайла Вишняка, прочитаного ним перед слухачами. Тут 9 листопада зібралися студенти, викладачі кафедри української філології історико–філологічного факультету названого вишу, бібліотечні працівники, щоб відзначити День української писемності, що вже кілька років проходить в Україні на державному рівні. Воно, це свято, пройшло в рамках «Літературно–мистецької вітальні», роботу якої започатковано при кафедрі української філології КІПУ.

Відкрила захід її завідувач Ніна Грозян, яка привітала всіх присутніх зі святом, що збігається з відкриттям цьогорічного чергового Міжнародного конкурсу української мови імені Петра Яцика, в якому (як і в конкурсі імені Т. Г. Шевченка) активну участь беруть студенти університету, стаючи переможцями різних його етапів.

(Продовження на 5–й стор.)

ЧЕРВОНЕ - ТО ЖУРБА...

ЛІВИМ МАРШЕМ ПО НЕЗАЛЕЖНОСТІ?

стор. 3

МИ ЄСТЬ НАРОД!

НА СВЯТА СХІДНЯКІВ КРАЩЕ ВОЗИТИ НЕ ДО ЛЬВОВА...

стор. 7

«БІЛІ ПЛЯМИ» ІСТОРІЇ

ГОЛОДОМОР НА КУБАНІ ЯК ГЕНОЦИД УКРАЇНСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ...

стор. 14

«УКРАЇНСЬКИЙ ЦВІТ» У КРИМУ

Минулого тижня мешканці Судака стали свідками молодіжного флешмобу, який у рамках акції «Український цвіт» відбувся на центральній площі міста. Молоді люди у вишиванках з різних регіонів України, а крім них були й гості із Польщі та Білорусі, своїм прикладом показали, як слід консолідуватися довкола українських оберегів: мови, пісні, духовності, культури.

Над площею лунали українські народні пісні, місто ніби аж засвітилося від вишиванок, усмішок та молодої енергетики. Основним елементом флешмобу було створення учасниками на площі напису «УКРАЇНА». Впевнена, що такі акції, а особливо в нашому Криму, дуже потрібні, бо, по-перше, нагадують нам, українцям, що ми тут є і нас немало! А по-друге, не дають забути усім іншим кримчанам, у якій прекрасній «пісенно-вишиваній» країні ми всі разом живемо!

Любов КАЛМАКОВА

4 820157 940020 46

ПОСВЯЧЕНІ У ТАЄМНИЦІ СЛОВА

У нашому університеті свято на честь Дня української писемності і мови є традиційним. Намагаємося цей день зробити не лише урочистим і святковим, а й змістовним та цікавим для самих студентів. Тому до підготовки заходів студенти не лише залучаються, вони є організаторами і виконавцями. А викладачі кафедри української філології спрямовують, надихають, допомагають порадами, а іноді власний приклад показують.

День розпочався яскраво й несподівано для багатьох студентів і співробітників університету. Кожен, хто заходив до університету, брав участь у бліцопитуванні «Що ви знаєте про свято української мови і писемності», а також кожен мав можливість вибрати бейджик, який засвідчував його стосунки з українським словом. Після цього всіх запрошували відвідати лекторій.

В університеті відбувся флешмоб на пошанування українського слова, який організували студенти-старшокурсники. Виглядало, як і годиться, збоку дивно і цікаво. Студенти спеціальності «Українська філологія» зібралися в холі у призначений час і здивували всіх хоровим виконанням народної, а потім авторської української пісні. Енергетика була неймовірна.

Сьогодні до наших традицій долучилися і наші першокурсники – майбутні українські філологи. Вони підготували лекторій про історію української писемності й мови для студентів нефілологічних спеціальностей. Можна сказати, що вони пройшли посвяту у фах філолога.

Взагалі, 9 листопада можна вважати професійним святом українських філологів. Тому саме в цей день в університеті пройшла презентація спеціальності «Українська філологія» для учнів шкіл. Адже студенти цієї спеціальності посвячені у таємниці мови й слова, оволодівають її багатством і красою.

В усій країні цього дня розпочинаються міжнародні мовні конкурси. В університеті було проведено І етап мовно-літературного конкурсу ім. Т. Г. Шевченка. Святковий настрій, цікаві заходи дня і нарешті завдання творчої роботи надихнули наших студентів на літературну творчість. У І етапі взяло участь більше півсотні студентів, роботи яких — різні за формою та жанрами, оригінальні та самобутні. Тепер час роботи конкурсної комісії, яка виявить найобдарованіших.

Олена ПОПОВА,
завідувач кафедри української філології Севастопольського міського гуманітарного університету

На фото: студенти І курсу СМГУ Дар'я Дорохова, Ліза Плотникова, Сергій Лемешко

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети "Кримська світлиця" нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства "Просвіта"
"БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ"

Головний редактор
Віктор
КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Реєстраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11 2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.
Рукописи не рецензуються і не повертаються. Листування з читачами - на сторінках газети.
Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і виправляти мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора - (0652) 51-13-24
відділів - 51-13-25

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua
Друкарня: ТОВ «ВПК «Експрес-Поліграф» вул. Фрунзе, 47-б м. Київ, 04080
Тираж — 2000

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»
Генеральний директор
Олеся БІЛАШ
03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1,
тел./факс (044) 498-23-63
Р/р 37128003000584 в УДКСУ у м. Києві МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnictvo@gmail.com

ОФІЦІЙНО ОПРИЛЮДНЕНІ РЕЗУЛЬТАТИ ВИБОРІВ ДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Результати голосування на виборах до Верховної Ради опублікували у вівторок, 13 листопада, парламентська газета «Голос України» і офіційне видання органів виконавчої влади «Урядовий кур'єр». Таким чином, списки обраних у парламент народних депутатів відповідно до закону були офіційно оприлюднені, повідомляє УКРІНФОРМ.

«Країна отримала 445 парламентаріїв, оскільки на п'яти округах, вочевидь, доведеться вдатися до перевиборів. А сьогодні (не пізніше як на п'ятий день із дня встановлення результатів виборів) наша газета, відповідно до згаданого вище плану, вже друкує наданий їй Центрвиборчкомом список народних депутатів Верховної Ради сьомого скликання, обраних на виборах 28 жовтня 2012 року», — пише, зокрема, «Урядовий кур'єр».

За інформацією газет органів влади, в цілому по мажоритарних округах обрано 220 депутатів, в п'яти округах (№№ 94, 132, 194, 197, 223) ЦВК визнав неможливим встановити результати виборів. Згідно з остаточними даними Партія регіонів набрала 30% голосів виборців (її підтримали 6 116 746 громадян), Об'єднана опозиція «Батьківщина» — 25,54% (5 209 090 голосів), партія «УДАР Віталія Кличка» — 13,96% (2 847 979 голосів). Комуністична партія набрала 13,18% (2 687 269 голосів)), ВО «Свобода» — 10,44% (2 129 933 голоси).

Крім того, ЦВК визнала обраними 220 депутатів по мажоритарних округах. Отже, від Партії регіонів у парламент обрано 185 депутатів, від «Батьківщини» — 101, «УДАРу» — 40, від «Свободи» — 37, Компартії — 32, а також 43 самовисуванці й 7 представників інших партій.

Нагадаємо, п'ять членів ЦВК при підписанні протоколу про результати виборів за пропорційною системою висловили особливу думку і відзначили недоліки під час голосування, які, на їхнє переконання, могли вплинути на результати. Зокрема, зауваження до проведення виборів висловили Валерій Шелудько, Ігор Жиденко, Юлія Швець, Жанна Усенко-Чорна та Андрій Магера.

* * *

Прем'єр-міністр України, голова Партії регіонів Микола Азаров пропонує лідерам політичних сил, яким вдалося подолати прохідний бар'єр на парламентських виборах, розпочати переговори про формування великої коаліції.

«Я звертаюся до керівників тих політичних партій, які представлені у Верховній Раді сьомого скликання, з пропозицією розпочати переговори щодо формування серйозної великої коаліції. Масштаб завдань, які сьогодні стоять перед країною у непростих умовах світової економіки, потребує консолідації, а не конфронтації. Я абсолютно відповідально про це заявляю, і ми готові до серйозних обговорень усіх проблемних питань», — зазначив Микола Азаров.

Глава уряду зауважив, що прийняття конкретних рішень є значно важчим за розмови про хороше життя в ток-шоу. «Дехто починає злословити: нібито Партія регіонів заявляла про подолання руїни. Так, руїна подолана, але ПР ніколи не говорила про подолання світової економічної кризи», — підкреслив М. Азаров. За його словами, зараз Україна перебуває у набагато кращих умовах, ніж, наприклад, у березні 2010 року, і, тим не менше, ті виклики, які зараз стоять перед економікою, дуже серйозні.

* * *

12 листопада Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина», Всеукраїнське об'єднання «Свобода» і політична партія «УДАР Віталія Кличка» опублікували заяву про спільні дії опозиційних сил, відповідно до якої залишають за собою право на дії, методи й засоби парламентської та позапарламентської боротьби, включаючи дострокове припинення повноважень Верховної Ради України.

У цій заяві ВО «Батьківщина», ВО «Свобода» і «УДАР» зазначають, що парламентські вибори 28 жовтня 2012 року не відповідали міжнародним стандартам, були недемократичними, нечесними й непрозорими. «Оголошені підсумки виборів не відображають реального волевиявлення українців ні щодо кандидатів у депутати за списками політичних партій, ні щодо кандидатів у одномандатних округах», — переконані партії.

«Батьківщина», «Свобода» і «УДАР» вкотре вимагають від ЦВК реалізувати її законні повноваження та встановити дійсні результати виборів у тих виборчих округах, де оригінали протоколів засвідчили перемогу опозиційних кандидатів. В іншому разі опозиція висловить недовіру членам ЦВК, які самоусунулися від виконання своїх конституційних обов'язків, і вимагатиме зміни складу комісії.

Партії обіцяють докласти всіх зусиль для «позбавлення суддівських мантій та притягнення до відповідальності суддів, що виносили свідомо неправосудні рішення». Крім того, опозиціонери вимагають притягнення до відповідальності керівників правоохоронних органів, які видавали свідомо злочинні накази про застосування сили до мирних людей і про втручання правоохоронців у виборчий процес.

У новому парламенті «Батьківщина», «Свобода» і «УДАР» обіцяють спрямувати свої зусилля на забезпечення виключно особистого голосування народних депутатів; на ухвалення закону про імпічмент Президента; на ухвалення виборчого кодексу, що передбачатиме проведення парламентських виборів за пропорційною виборчою системою з відкритими списками; на відставку уряду Миколи Азарова, міністра внутрішніх справ, керівників правоохоронних структур, генерального прокурора; на звільнення екс-прем'єр-міністра Юлії Тимошенко, колишнього міністра внутрішніх справ Юрія Луценка та інших політичних в'язнів.

* * *

Вища рада юстиції отримала звернення від низки суб'єктів виборчого процесу з проханням притягнути до відповідальності 27 суддів за порушення ними суддівської присяги під час розгляду справ, пов'язаних із порушеннями на парламентських виборах. Про це УНІАН повідомили у пресслужбі Вищої ради юстиції.

«Станом на сьогодні призначено 7 перевірок, що стосуються дій 27 суддів. З них 13 суддів — місцевих судів і 14 — апеляційних», — зазначили у прес-службі ВРЮ, зауваживши, що після проведення всіх необхідних процедур матеріали перевірок будуть розглянуті на засіданні Вищої ради юстиції і будуть ухвалені відповідні рішення.

При цьому у прес-службі не уточнили, від кого саме надійшли звернення і яких виборчих округів вони стосуються. Проте зауважили, що серед інших звернень є матеріали щодо дій суддів, які розглядали скаргу про результати виборів у виборчому окрузі № 94 Київської області, де перемогу було віддано Тетяні Засусі.

ГЕРОЯМ — СЛАВА!

А В СЕВАСТОПОЛІ — НЕ ВСІМ...

Рада ветеранів Військово-Морських Сил України обурена небажанням севастопольської міської влади гідно вшанувати пам'ять героя-фронтовика, віце-адмірала Володимира Пилипенка. Про це заявив речник цієї ветеранської організації, капітан 1 рангу запасу Мирослав Мамчак. За його словами, ветерани ВМС України припускають, що така відмова має не лише політичні причини, але й ксенофобське підґрунтя. В севастопольській державній адміністрації тим часом кажуть про брак коштів у міській скарбниці.

Уродженець Вінниччини Володимир Пилипенко у роки Великої Вітчизняної війни захищав і визволяв Крим, був кілька разів тут поранений, знищив десяток кораблів і літаків ворога, за визволення Севастополя отримав звання Героя Радянського Союзу. Потім жив і працював у Севастополі, брав активну участь у створенні ВМС України, поки у 2005 році не пішов з життя. Мирослав Мамчак, який добре його знав, каже, що це був «справжній герой, мужній офіцер, бойовий адмірал і щирий патріот України».

Ветерани українського флоту двічі зверталися до севастопольської влади з проханням перейменувати вулицю Цивільну, яка веде до шпиталю ВМС України, створеного за активної підтримки Володимира Пилипенка, на честь героя-фронтовика. Обидва рази чиновники відмовили ветеранам.

Віце-адмірал Пилипенко вже у відставці всіляко допомагав у створенні Військово-Морських Сил України, підтримував військових моряків у найважчі часи, коли у Севастополі було розв'язане справжнє цькування українського флоту. Пізніше активно підтримав ідею примирення ветеранів Радянської та Української Повстанської Армій, навіть публічно побратався з лідером Братства воїнів УПА Михайлом Зеленчуком. На думку Мирослава Мамчака, саме це є справжньою причиною відмови севастопольської влади в увічненні пам'яті героя-фронтовика.

«Міська рада і міська адміністрація разом з нею не хочуть допустити самого прецеденту, щоб на честь тих, хто боровся за Україну, була названа вулиця у Севастополі», — вважає Мирослав Мамчак. Він нагадує, що Севастопольська міськрада попри клопотання ветеранів також відмовилася присвоїти віце-адміралу Пилипенку звання «Почесний громадянин Севастополя».

Про прецедент, який не можна допустити, йдеться і в офіційній відповіді заступника голови Севастопольської міської державної адміністрації Артура Бабенка, який вважає, що реалізація «такого вартісного проекту, як перейменування вулиці, а також створення прецеденту з перейменуванням вулиць у Севастополі не має достатніх підстав і не принесе реальної користі жителям міста».

Капітан 1 рангу запасу Мирослав Мамчак називає позицію чиновників «недержавницькою» і каже, що насправді в Севастополі останнім часом було чимало перейменувань. Він наводить приклади: «На вимогу російського флоту перейменовано площу Революції на площу адмірала Лазарєва. Недавно перейменували один з майданів на честь героя війни Неустроєва». За словами Мамчака, неправдивим є твердження, що таке перейменування вимагає значних коштів. Він каже, що на цій вулиці — лише один житловий будинок, мешканці якого — переважно родини українських військовиків, які всіляко підтримують цю ідею.

Поспілкуватися по телефону з Артуром Бабенком Радіо «Свобода» не вдалося, секретар чиновника повідомляла, що той постійно зайнятий чи на виїзді. У відділі у справах преси та інформації адміністрації теж відмовилися від коментарів. Лише депутат Сергій Бурштейн, який у Комісії з питань культури і молоді у міськраді займається питаннями топоніміки, в інтерв'ю Радіо «Свобода» сказав, що тема увічнення пам'яті віце-адмірала Пилипенка не закрита і депутати до неї повернуться.

Раніше Верховна Рада Криму відмовилася увічнити пам'ять двічі Героя Радянського Союзу, легендарного льотчика Амет-Хана Султана, назвавши його іменем Сімферопольський міжнародний аеропорт. Тоді місцеві громадські активісти теж серед причин називали політичні та етнічні чинники — льотчик-герой був кримським татарином, а ідею перейменування аеропорту підтримав Меджліс кримськотатарського народу.

Володимир ПРИТУЛА

ЗАСІДАННЯ РАДИ МІНІСТРІВ АР КРИМ

13 листопада відбулося засідання Ради міністрів АР Крим під головуванням Голови кримського уряду Анатолія Могильова за участі Постійного Представника Президента України в АР Крим Віктора Плакіди, Голови Верховної Ради АР Крим Володимира Константинова. На засіданні розглянуто й обговорено 49 питань порядку денного. Внесено ряд змін до республіканського бюджету, розподілені кошти на оплату праці працівників бюджетних установ. Створено робочу групу з надання методологічної допомоги органам місцевого самоврядування та районним державним адміністраціям в автономії з питань розміщення тимчасових споруд для здійснення підприємницької діяльності. Затверджено план заходів щодо інтеграції біженців і осіб, які потребують додаткового захисту, в українське суспільство. Розпорядженням Ради міністрів АР Крим п'ять членів Молодіжного уряду включені до складу колегій кримських міністерств і республіканських комітетів.

Прес-служба Постійного Представника Президента України в АР Крим

УКРАЇНА — РОСІЯ: ДЕМАРКАЦІЯ ПОЧАЛАСЯ

У Чернігівській області поблизу міжнародного автомобільного пункту пропуску «Сеньківка» встановлено перший прикордонний знак на Чернігівсько-Брянській ділянці українсько-російського державного кордону.

Як передає кореспондент УНІАН, на церемонії встановлення першого прикордонного знаку статс-секретар, заступник міністра закордонних справ Російської Федерації Григорій Карасін зазначив, що перший прикордонний знак на державному кордоні України та Росії встановлюється відповідно до рішення п'ятого засідання Російсько-Української Міждержавної комісії. «Перший прикордонний знак знаменує, по суті, початок демаркації кордону між сучасною Росією і сучасною Україною», — наголосив він.

«Я РУССКИЙ БЫ ВЫУЧИЛ ТОЛЬКО ЗА ТО...»

У Росії з 1 грудня цього року іноземці мають підтверджувати відповідними документами знання російської мови при влаштуванні на роботу у сфері житлово-комунального господарства, роздрібної торгівлі або побутового обслуговування. Відповідний Федеральний закон РФ «Про внесення змін до статті 131 Федерального закону «Про правове становище іноземних громадян в Російській Федерації» і статті 272 Закону РФ «Про освіту» підписаний Президентом Володимиром Путіним і опублікований в офіційному виданні «Российская газета».

«Якщо новий трудовий договір або цивільно-правовий договір на виконання робіт (надання послуг) передбачає здійснення іноземним громадянином трудової діяльності у сфері житлово-комунального господарства, роздрібної торгівлі або побутового обслуговування, цей іноземний громадянин має підтвердити володіння російською мовою на рівні, не нижчому за базовий рівень володіння російською мовою», — йдеться у документі.

Втрачений диплом про вищу освіту МВ №11526551, виданий Харківським національним університетом внутрішніх справ 27 квітня 2007 року на ім'я Приказюка Анатолія Васильовича, вважати недійсним.

ЛІВИМ МАРШЕМ ПО НЕЗАЛЕЖНОСТІ?

Комуністична ідея сама, як така, не містить в собі нічого поганого, та й цілком можна уявити собі і капіталізм «з людським обличчям». Отже, все впирається в людину, бо саме від неї залежить обличчя соціального устрою. А вона, хоч і має достатньо амбіцій і нахабства, щоб вважати себе «богоподібною», а раніше — вінцем природи, насправді ж слабка і порочна й зовсім не зацікавлена в самоудосконаленні. Інша справа, якби за це нараховувався якийсь коефіцієнт до зарплати або ж хоча би надавалися пільги при оплаті за житло...

Ці мої болючі роздуми — результат відвідування після великої перерви комуністичного мітингу, присвяченого 95-й річниці Жовтневої революції, і ще того, що на минулих виборах комуністів підтримав майже кожен п’ятий, хто прийшов на виборчі дільниці. Бо насправді ж комуністичні гасла щодо соціальної справедливості, як і позиція щодо багатьох методів господарювання (до речі, нашим главою уряду вже запроваджується планування на п’ятирічку) могли б якось урівноважувати і приборкувати безмежну жадобу до збагачення, яку демонструють сьогодні ті, хто в цілому вирішує долю нашої держави і її населення. Але для цього комуністам треба бути іншими, кращими, справедливішими, людянішими, ніж їхні ідейні опоненти. Бо насправді ж нас пригнічують не тільки економічна скрута, але й моральна деградація суспільства, послаблення родинних стосунків, відчуження, з яким стикається людина в колективі і суспільстві в цілому. І це можна вважати однією із закономірностей обраного нашими керманичами соціального устрою. А ось і свіжий закордонний приклад із теленовин: не дуже молода і не дуже гарна пані знайшла собі ще незаповнену нішу в бізнесі, який став успішним: обійми за гроші. І якщо сексуальні послуги мають свою фізіологічну мотивацію, то обійми — це потреба морального плану, викликана браком дружнього і родинного тепла, підтримки, турботи, імітацію яких легше купити за гроші, ніж створити собі власними силами щось схоже на душевний комфорт.

Отже, відчуття імітації викликають у мене також дії і гасла нинішніх комуністів, імітації того справжнього, чого багатьом так бракує сьогодні. А справжнє, це, зокрема, власний приклад. Звичайно, головний комуніст України Петро Симоненко — просто людина і ніщо людське йому не чуже, але коли на межі свого 60-річчя глава сім’ї покидає родину, це не викликає захоплення. Тим більше, що цілком усвідомлюєш: працюй такий гультяй у колишньому обкомі компартії, зі своєю кар’єрою йому б довелося розпрощатися. А ще тому, що той, хто зрадив родину, зрадить і країну. Хоча щодо України, то вона так і не стала для комуністів рідною. Вони й досі, кепкуючи із державної мови та демонструючи зразок антипатріотизму, називають її «нэзалэжною». І це вже не може не дратувати. Уявіть собі росіянина, який у такий спосіб показує зневагу до своєї держави та її суверенітету, мріючи перетворити її на латифундію іноземного капіталу. Ви можете? Я не можу теж.

Ну якби наші комуністи мріяли приєднатися до Куби або Північної Кореї, в цьому була б якась логіка, але ж бажати для своїх людей подвійного пресингу з боку капіталу — це вже безглуздя. І, зважаючи на промови, що лунали 7 листопада біля пам’ятника В. І. Леніну в Сімферополі, кримські комуністи за увесь цей час так і не подорослішали.

Втім, на площі зібралося не так вже й мало людей. Переважно це ті, кому за п’ятдесят і кого образила не «нэзалэжність», а новий соціальний устрій, до якого ці громадяни так і не змогли пристосуватися. Дехто з них навіть і не намагався приховати своїх сліз. Дехто невтомно тримав руки догори із портретами Леніна, Сталіна, радянським гербом та невибагливими гаслами типу: «Выходи и протестуй, коль достал тебя буржуй!».

— Що ми залишимо своїм дітям? — запитував перший секретар міськкому партії Олег Соломатін. — Погляньте навкруги: в центрі будуються тільки банки. А де фабрики, заводи, колгоспи? Чому не будують об’єкти народного господарства?

І далі — знову про дружбу з Росією, про Митний союз.

— Двадцять шість років тому на цій площі я складав присягу як випускник військового училища. Тоді ми пишалися своєю країною. А чи пишаються сьогодні Україною наші діти? — запитує член бюро Сімферопольського міськкому компартії, депутат міськради Юрій Жадов, якому я подумки відповідаю: ваші, звичайно, ні, бо ви їх так виховали. Але серед молоді чимало і такої, для якої Україна — це насамперед не купка правлячих олігархів і які, не замислюючись, повторили б подвиг героїв Крут. Більше патріотично налаштованої молоді з’явиться тепер і в українському парламенті, завдяки входженню туди ВО «Свобода».

І тут, нібито почувши мої думки, мікрофоном заволоділа молода дівчина Олександра Руденко.

— Ми не пропустимо коричневу чуму! Вони ніколи не будуть ходити вулицями нашого міста! — аж захлиналася від люті комсомолка.

Так само захлиналася і газета «Коммунист Крыма», яка святкувала цього дня своє двадцятиріччя і редактор якої Дмитро Волокітін приймав вітання. Ось що, зокрема, прочитала я у святковому номері:

«Идущая с Запада коричневая чума угрожает накрыть Украину... В Украине хозяйничают олигархи. А эти господа всегда видят в фашизме «запасной аэродром» в классовой войне... Пока капитализм стабилен, они играют в демократию. При этом, однако, втихомолку прикармливают коричневых, держа их на коротком поводке и готовя к будущей «грязной работе» по подавлению трудящихся... Фашистов спускают с цепи... Как оказалось, едва ли не главным достижением украинской «нэзалэжности» стало воспитание более двух миллионов сторонников нацистской идеологии».

Так, виявляється, це партія влади була зі «свободівцями», а не з комуністами в одній коаліції і «прикармливала» не комуністів, виділяючи їм дуже ласі керівні посади? Це до теми про порядність і моральність і про те, що жодна ідеологія не може існувати окремо від людини. Чи не тому навіть в лавах прихильників лівих ідей є серйозні суперечності? Одні, йдучи в ногу з часом та життєвими реаліями, дійсно хочуть зробити світ справедливішим і моральнішим, інші поводяться так, ніби їх насправді щойно спустили з ланцюга.

Але суперечності бувають й непринциповими. Так, для комуніста номер один в Криму Леоніда Грача це 7 листопада теж стало знаковим. На проведеному ним окремому мітингу було прийняте рішення про створення нової «комуністичної марксистсько-ленінської партії». Адже Леоніда Грача було виключено з двох вже діючих партій, де він перебував раніше: КПУ України та Комуністичної партії робочих і селян, хоча він теж, як і годиться для сучасного комуніста, полюбляє матеріальні блага, натомість не любить «нэзалэжну» і прагне втягнути її до існуючих і неіснуючих союзних структур. Конфлікти сталися на особистісному ґрунті, через що Л. Грача регулярно сповідають у «Рабочей газете», а він поливає брудом свого колишнього побратима П. Симоненка з телеекрану.

До речі, якщо ви — чоловік і у вас є проблеми з чоловічим здоров’ям, передплатіть негайно цю газету. Не пошкодуєте! Половина останньої полоси тут стабільно присвячується чоловічим проблемам. Ось тільки квінтесенція щодо цієї теми з номера за 17 жовтня: «Для поддержания мужского здоровья разработан натуральный компонент «Силатон Прост». В состав которого входит аир — применяется при половых расстройствах и снижении либидо... Также есть приятная новость для тех мужчин, которые не удовлетворены размером полового органа...». Далі — ще один рекламний блок під назвою «Самое эффективное натуральное средство для повышения потенции!». «XL — суперкапсулы не только качественно улучшают эрекцию и продолжительность полового акта, но и способствуют существенному увеличению мужского полового органа...». А ось ще реклама під назвою «Половой голод», а також запрошення стати «лидером секса»...

Як ви думаєте, чи пасують подібні публікації для високоідейної комуністичної газети і чи саме їх бракує нашому завалено-му рекламним сміттям суспільству? Тож на трьох полосах ганимо свою державу, а потім — в ліжко! Зрозуміло, що за цим стоять гроші. Але ж вони не мають бути для комуністичних ідеологів понад усе!

9 листопада, до 80-річчя з дня загадкової смерті Надії Алілуєвої, дружини Сталіна, на «Інтері» демонструвалася перша серія фільму про їхні стосунки, фільму досить тенденційного. Але мене вразив коментар щодо невигаданого, реального листування пари. Із «інтимної лірики» в листах присутні лише кілька звернень «дорогий Йосип» та ім’я Тата, яким батьки називали Надію. І жодного слова про «половой голод», на якому зациклилися ідейні послідовники більшовиків.

Тож хто вони сьогодні, наші українські комуністи? Щодо їхніх провідників, то здебільшого це люди у минулому з невдалим бізнесом, кому не дісталося владних портфелів і хто вирішив зайняти вільну, хоча подекуди і непрестижну нішу. А ті, кому у цьому статусі посміхнулася доля і хто двадцять років «промучився» на депутатську зарплату, ще невідомо, чи зрадіють, якщо їхні гасла втіляться в життя. Оскільки залп «Аврори», про яку згадувалося на мітингу, відкрив широку дорогу для найбіднішого люду, і нова революція, до якої закликалося, аби бути успішною, має спиратися на тих, кому нічого втрачати, на людей, не розбещених капіталістичними благами. А у Петра Миколайовича ж маленьке дитятко, і чи варто ризикувати його майбутнім, коли сьогодні все складається так добре...

Тож сумно навіть думати про те, наскільки очікування виборців можуть відрізнятися від того, що здатні їм запропонувати їхні обранці, швидше за все просто зробивши «нэзалэжну» залежною і нічого не змінивши по суті.

Після роздачі чергових військових звань радянським офіцерам запасу та видачі парткви тків новим партійцям було прийнято резолюцію мітингу, що містила чимало рекомендацій, якими має керуватися Президент у своїй подальшій діяльності, ба, навіть не рекомендацій, а вимог. Одна з них — докорінне змінення політичного курсу держави і повернення її в лоно соціалізму. Авжеж, Президент спить і бачить, коли із сімферопольської площі надійде ця цінна вказівка! Втім, резолюцію було вирішено передати до Представництва Президента України в Криму.

Кумедно було чути і про «головне досягнення» епохи соціалізму — створення нової істоти під назвою «радянська людина», себто уніфікацію багатомільйонного населення різних національностей, різних вірувань і уподобань. Й хоча для голови Російського культурного центру Михайла Голубєва це і дійсно є надзвичайним позитивом, адже за основу нової спільноти брався середньостатистичний росіянин, та, думаю, не помилюся, якщо скажу, що саме через це велика держава почала інтенсивно розсипатися за першої ж можливості, і цей процес загрожував стати нелогічним і некерованим. Й дивно, що ті, хто народився не учора і хто називає себе комуністами, так і не зробили належних висновків.

Геть розчарованою пішла із площі. А ввечері з інформаційної передачі «Діловий світ» довідалась, що з нового року подорожчає більш як сто найменувань товарів. Схоже, це буде все без винятку. І ось тоді я по-справжньому пошкодувала, що на лівому фланзі немає жодної авторитетної і потужної фігури, людини, яка могла б захистити тих, хто прийшов 7 листопада поплакати на центральну площу міста, а серед інших — і мене.

Тамара СОЛОВЕЙ

«ІЗ ГЛИБИНИ ВІКІВ УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА УТВЕРДЖУВАЛАСЯ ЧЕРЕЗ ПИСЕМНЕ СЛОВО...»

Привітання Президента України Віктора ЯНУКОВИЧА з нагоди Дня української писемності та мови

Шановні співвітчизники!

Щиро вітаю вас із Днем української писемності та мови!

Українська мова є потужним фактором консолідованого державотворення, що сприяє збагаченню духовної культури суспільства.

Із глибини віків Українська держава утверджувалася через писемне слово. Шлях його розвитку окреслений у визначних надбаннях наших предків — славетній Повісті минулих літ, Слові о полку Ігоревім, святому Пересопницькому Євангелії. Перлини словесної творчості XI-XVI століть стали вагомим підґрунтям для розвитку таланту багатьох великих українців.

Ці та інші вікопомні писемні здобутки засвідчили, що український народ має своє неповторне обличчя в історії світової цивілізації.

Сьогодні актуальними залишаються системні зміни у мовному законодавстві, спрямовані на всебічний розвиток та зміцнення позицій державної мови у нинішньому складному динамічному світі.

* * *

Вітання міністра культури України Михайла КУЛИНЯКА до Дня української писемності та мови

Шановні друзі!

9 листопада наша країна відзначає надзвичайно важливе для нас свято – День української писемності та мови. Це свято було встановлено в 1997 році Указом Президента України на підтримку ініціатив громадських організацій та з урахуванням важливої ролі української мови в консолідації українського суспільства. Воно спрямоване на підтримку рідної мови, її вивчення, розвиток і популяризацію та водночас демонстрацію її багатства та красоти. Це свято спрямоване на об'єднання нації на шляху до відродження духовності, формування державності, адже саме рідна мова є найбільшим скарбом для кожного народу, ознакою зрілості громадянського суспільства та гідного майбутнього прийдешніх поколінь.

Цього ж дня православна церква вшановує пам'ять святого преподобного Нестора Літописця, який був послідовником видатних творців слов'янської писемності Мефодія і Кирила, і якого називають основоположником писемної української мови.

Мова – одна із найважливіших ознак нації. Саме вона підтримує національну самосвідомість, любов до рідної землі та повагу до себе. Українська мова увібрала в себе найкращі та найвеличніші здобутки нашого народу. Українська нація має свою могутню класичну літературу, своїх визнаних світовим товариством геніїв: Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесю Українку, Михайла Коцюбинського, Василя Стефаника. Українська мова визнана однією із найкрасивіших і мелодійніших мов світу. Наша мова має потужний масив писемності, історії та культури, яка нараховує багато тисячоліть.

Однак історія становлення української мови нараховує багато жорстоких сторінок, впродовж сторіч вона зазнавала нищівних утисків та заборон як з боку царської Росії, так і Австро-Угорської імперії. Варто згадати наказ Катерини II про заборону викладати українською мовою в Києво-Могилянській академії (1763 р), закриття у 1817 році даної академії як головного центру української культури, дикунський таємний циркуляр царського міністра Валуєва, який заборонив друк книг українською мовою (1863 р), Емський указ 1876 року, численні репресії проти діячів української культури і навіть заборону виголошення церковних проповідей українською мовою. Всього нараховують 22 заборони української мови, 8 з яких – у радянський час.

Українська мова виборола своє право на існування. Із здобуттям Україною незалежності одним із найважливіших завдань, що постало перед державою, є створення умов для розвитку та утвердження української мови як державної.

Наше ставлення до рідної мови формує ставлення світової спільноти до нас як до нації. Від нас залежить, якими побачить українців світ. Зберігати і розвивати рідну мову – це будувати незалежну, справді вільну країну, виховувати гідних представників свого народу і пишатися своєю Батьківщиною.

9 листопада 2012 р.

м. Київ

ДЕНЬ ПИСЕМНОСТІ ТА МОВИ СВЯТКУВАЛИ В МЕРЕЖІ

У Севастополі День української писемності та мови зустріли раніше, ніж в усій країні. Третій експрес-турнір в Інтернеті під гаслом «Ой, яка чудова українська мова!» відбувся ще 4 листопада 2012 р. з 12.00 до 12.30. На електронну скриньку надійшло всього 268 листів від севастопольських школярів. Щоправда, журі взяло до розгляду відповіді 122 конкурсантів, які відповідали умовам конкурсу.

Найактивнішими учасниками турніру виявились учні гімназій № 1 (25 учасників), № 7 — 19, № 5 — 5; спеціалізованої школи № 57 — 5, загальноосвітніх шкіл № 6 — 8, № 9 — 8, № 34 — 5, № 44 — 6 учасників.

Переможцями серед учнів 7-8 класів стали учениці 8 класу ЗОШ № 31 Ірина Мадюкіна та Юлія Лисенко, призерами — Анатолій Чередниченко (7 клас СШ № 45) та Людмила Горнович (7 клас гімназії № 24).

У групі 9-10 класів перемогла учениця 9 класу гімназії № 5 ім. Лесі Українки Олександра Баклицька, ІІ місце посіла Олександра Адаменко (10 клас гімназії № 1), ІІІ місце — Юлія Биковська (10 клас гімназії № 1).

Вручення премій і дипломів відбулось 8-9 листопада 2012 р. у загальноосвітніх навчальних закладах, в яких навчаються переможці.

Управління освіти і науки СМДА, Інститут післядипломної освіти СМГУ та громадський комітет «Український Севастополь» зробили важливу справу для кращого ознайомлення молоді з державною мовою, збереження та розвитку інтелектуального потенціалу міста Севастополя.

Добрих слів заслуговує методист з української мови і літератури ІПО СМГУ Валентина Лопатюк, яка була організатором конкурсу. Допомогли в організації та проведенні конкурсу вчителі школи № 11 Наталя Тіунова та Лариса Воржева.

Меценатом просвітницького заходу став севастопольський підприємець Віталій Осадчий.

Микола ВЛАДЗІМІРСЬКИЙ

На фото угорі — інтерв'ю переможниці конкурсу Олександри Баклицької для ТРК ВМС ЗС «Бриз»

ТИМ ЧАСОМ...

УКРАЇНСЬКА МОВА ВПЕРШЕ ЗА РОКИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ВТРАЧАЄ ПОЗИЦІЇ...

Цього року українська мова вперше за роки незалежності втрачає позиції в освіті та книговиданні, — зазначають експерти. Про це сказав на прес-конференції в УНІАН на тему: «Становище української мови в 2012 році: цифри, факти, динаміка» співкоординатор руху «Простір свободи», керівник проекту «Огляд становища української мови» Тарас Шамайда, посилаючись на дані аналітичного огляду «Становище української мови в Україні у 2012 році».

За його словами, «у 2012 році українська мова вперше за роки незалежності втрачає позиції в освіті та книговиданні, проте тримається у кінопрокаті. Хоча є позитивні тенденції, але зберігається цілковите домінування російської мови в теле- та радіопросторі».

Аналітичний огляд базується на даних статистики, соціології та власних моніторингових досліджень, здійснених волонтерами по всій країні.

Українську мову називають рідною 2/3 громадян України, а 53% спілкуються переважно українською. При цьому автори дослідження зазначають, що в незалежній Україні діють потужні чинники русифікації та формування у носіїв української мови комплексу меншовартості. Найпотужнішими з цих чинників є телебачення та радіо, а також сфера послуг і друковані видання.

У прайм-тайм 8-ми найрейтинговіших телеканалів у жовтні 2012 року лише 28% ефірного часу займають програми українською мовою, 44% — російськомовні і 28% — двомовні.

«Ці показники трохи кращі, ніж торік, коли україномовні програми становили лише 22% ефіру, але про панування української мови в національному телепросторі говорити не доводиться», — зазначив Т. Шамайда.

За його словами, на 6-ти найрейтинговіших радіостанціях пісні українською мовою становлять лише 3,4% від загальної кількості пісень у прайм-тайм (минулого року — 4,6%). Водночас пісень російською мовою — 60% від загальної кількості.

Крім того, російською мовою в Україні видається понад 60% сумарного тиражу газет, 83% — журналів, продається близько 87% книг (переважна частина яких — імпорт з Росії).

Т. Шамайда зауважив, що вперше за багато років сумарний наклад книг, що друкуються українською мовою в Україні, становить менше половини від усіх надрукованих книг.

Моніторинг мовної ситуації у 29 найбільших містах України засвідчив, що у сфері торгівлі та послуг переважає російська мова, на транспорті — українська, при цьому ситуація дуже різниться залежно від регіону.

Загалом з 290 закладів харчування 29 міст лише у 50% вивіска виконана українською мовою, у 46% є меню українською мовою і лише у 36% працівники відповідають українською мовою україномовним клієнтам.

У візуальній та звуковій інформації на автобусних та залізничних вокзалах загалом по Україні домінує українська мова. При цьому на всіх видах транспорту за останній рік використання української мови у звуковій та візуальній інформації помітно збільшилося.

Однак працівники довідкових бюро відповідають україномовним пасажирам українською лише на 66% автовокзалів, 55% залізничних вокзалів і лише у 3 із 8 найбільших аеропортів.

Крім того, 68% фільмів у легальному кінопрокаті дубльовані або озвучені українською, решта — 32% — мають українські субтитри.

Шеф-редактор інтернет-видання «Тексти» Роман Кульчинський зазначив, що в одних сферах ситуація з використанням української мови покращилася, в інших — навпаки.

«У цьому році 50 на 50. В одних сферах українська мова покращувала своє вживання, в інших важливих сферах було менше вживання», — сказав він.

Експерти вважають, що в 2013 році ситуація з використанням української мови значно погіршиться у зв'язку із застосуванням скандального Закону «Про засади державної мовної політики». На їхнє переконання, цей закон запустив процес руйнування мовно-культурного простору країни.

Як вважають експерти, якщо цей закон не буде скасовано в законодавчому та судовому порядку, хвиля русифікації і регіональної фрагментації України ставатиме з часом усе потужнішою і загрожуватиме не лише українській мові, але й незалежності та цілісності країни.

«Наступного року тенденції погіршаться, оскільки почне на повну потужність проявлятися суть закону про засади державної мовної політики, який дуже грамотно і детально розписує і закладає десятки різноманітних механізмів русифікації в усіх сферах», — застеріг Т. Шамайда.

Аналіз статистичних даних та власний моніторинг мовної ситуації в усіх регіонах України здійснено на волонтерських засадах активістами руху «Простір свободи» (dobrovol.org) за сприяння Інтернет-видання «Тексти» (texty.org.ua).

«СВЯТА Й БЕЗСМЕРТНА НАША МОВА»

ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ПИСЕМНОСТІ НА КАФЕДРІ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ КРИМСЬКОГО ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

Так, переможцями ІІІ етапу 12-го Міжнародного конкурсу української мови ім. П. Яцика стали Ксенія Муратова (перше місце) та Катерина Хмура (друге місце), а в останньому Мовно-літературному конкурсі ім. Т. Г. Шевченка перемогли Гульнара Ільясова та Веліха Умерова, отримавши дипломи І ступеня.

Ніна Федорівна побажала студентам і подальших перемог у наступних престижних конкурсах, а потім представила присутнім гостей — свого колишнього викладача по Сімферопольському держуніверситету (нині Таврійський національний університет ім. В. І. Вернадського), а тепер колегу Михайла Вишняка — члена Національної спілки письменників України, поета, вченого-літературознавця і критика, відповідального секретаря КРО НСПУ, голову творчого об’єднання україномовних письменників при КРО НСПУ та Шевченківського братства Криму, заслуженого працівника освіти АРК та заслуженого артиста АРК, теж поета Аркадія Вакуленка.

Запрошений до слова Михайло Вишняк зробив короткий екскурс в прадавні часи історії, пов’язані із початком української писемності, назвавши найвизначніші зразки української літератури часів нашої праматері — Київської Русі. Він відзначив особливу роль українських письменників, перш за все Тараса Шевченка та його послідовників, які завжди були і нині залишаються захисниками і оберегами рідного слова. Крім того, зупинився і на діяльності Кримської республіканської письменницької організації — складовій частині НСПУ — з пропаганди українського слова.

А далі в залі запанувала поезія. Звучало поетичне слово — і ліричне, і сатирико-гумористичне. Михайло Вишняк та Аркадій Вакуленко, змінюючи одне одного, читали свої вірші — і вже відомі, друковані і нещодавно створені, заволодівши на цілу годину увагою слухачів. У залі лунали схвальні оплески і веселий сміх, коли читали дотепні гумористичні і сатиричні вірші. Щоб слухачі пересвідчились ще раз в тому, що його колега по перу Аркадій Вакуленко є справді неабияким майстром художнього читання, Михайло Вишняк запропонував йому прочитати свій власний гумористичний твір, названий ним мікропоемою, «Гірке похмілля».

Свято вдалося на славу. Це було помітно і з сяючих облич присутніх на дійстві, і з їхньої подяки поетам.

Після закінчення офіційної частини присутні змогли поспілкуватися з гостями, взяти у них автографи та оглянути велику книжкову виставку раритетних і нових україномовних видань, підготовлену працівниками університетської бібліотеки. Своїми враженнями від почутого і побаченого на святі українського слова поділилися викладачі, бібліотекарі та студенти університету. Ось деякі їхні думки.

Геннадій МИХАЙЛИЧЕНКО, старший викладач кафедри української філології КІПУ:

— Проведений у нашому університеті День української мови та писемності перетворився в свято слова, свято української поезії. Ми стали слухачами віршів, які читали самі їхні автори — кримські поети Михайло Вишняк і Аркадій Вакуленко. Крім поезії громадянсько-патріотичного спрямування та інтимної й пейзажної лірики, прозвучали гумористичні й сатиричні твори. Спостерігаючи за присутніми в залі студентами, я не помітив байдужих облич, усі зацікавлено вслухалися в поетичне слово, були зачаровані його магією.

Подібні заходи, організовані нашою кафедрою, стають регулярними. Вони не тільки несуть в собі виховні моменти, а й долучають студентів до мистецьких цінностей, сприяють формуванню цілісних особистостей, не байдужих до всього прекрасного.

Фатіме СЕЇТМЕМЕТОВА (магістр):

— Атмосфера в залі при зустрічі з кримськими поетами була тепла і дружня. Нам сподобались вірші, прочитані Михайлом Вишняком та Аркадієм Вакуленком. Та найбільше емоцій і шквал оплесків викликали їхні гумористичні та сатиричні поезії.

Для нас стало великою несподіванкою, що наш улюблений викладач — Михайло Якович Вишняк ще й талановитий поет, який пише ніжні ліричні і дотепні сатиричні вірші.

Хочеться висловити вдячність організаторам заходу, на якому ми познайомилися з кримськими поетами.

Зі святом української мови та писемності своїх колег філологів-українців привітали декан факультету кримськотатарської та турецької філології Р. І. Гафарова, завідувачі кафедр кримськотатарського і турецького мовознавства та кримськотатарської і турецької літератури Е. С. Ганієва та Л. Ш. Селімова

ШАНОВНІ ЧЛЕНИ КАФЕДРИ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ!

Це свято є даниною одному з найцінніших надбань, яке створене й залишено нам нашими попередниками. Саме мова є душею нації, її генетичним кодом, адже у її глибинах народилося культурне надбання, яким може пишатися український народ.

Українська мова почалася з писемності, витоки якої йдуть з далекого минулого. Давньоруські літописи є дорогоцінними реліквіями історії, науки, літератури та культури, які й сьогодні вражають глибиною мудрості, далекоглядності, є актуальними і суспільно значущими.

У всьому світі відомо, що державність мови є універсальною формою об’єднання людей в одне ціле, в один народ. Це важливий чинник самовизначення нації, надійна основа розвитку країни.

Українська держава повинна гарантувати своїй національній мові всебічну підтримку, зробити якнайбільше для того, щоб її престиж у нашому суспільстві зростав, щоб вона міцніла й розвивалася разом з іншими мовами нашої багатонаціональної країни.

Вітаємо вас, шановні колеги, з Днем української писемності та мови. Нехай материнське слово буде для всіх нас духовним джерелом життя і оберегом. Щастя вам, добра, нових здобутків в ім’я зміцнення нашої Батьківщини — України.

Анжеліка КАЛМИКОВА, студентка 3-го курсу:

— Поезія! В ній ми бачимо душу поета, яку він відкриває нам, читаючи свої твори. Тож хочеться подякувати організаторам цієї зустрічі за радість насолодження від поезії, яку нам подарували наші гості — Михайло Вишняк та Аркадій Вакуленко.

Я відчула, що мені (та, мабуть, і багатьом присутнім студентам!) бракує таких поетичних свят. Слухаючи Михайла Вишняка, я замислювалась над тим, що мене хвилює, чим я живу. На мою думку, його поезія проникліва і глибока. Це було неймовірно! А коли виступав Аркадій Вакуленко, ми дружно сміялися з майстерності його гумору. Виступи обох поетів прекрасні. Один з них зачіпає за живе, а інший — дає відпочинок душі.

Краса почутих віршів настільки вразила мене, що не хотілося, щоб ця зустріч закінчувалась. Дякую поетам за дивовижну насолоду, яку я відчула, слухаючи їхні виступи.

Амет КЕМАЛІДІНОВ, студент 2-го курсу:

— З нагоди святкування Дня української мови та писемності в нашому університеті відбулася зустріч з кримськими поетами — Михайлом Вишняком та Аркадієм Вакуленком.

Не секрет, що студенти не дуже полюбляють різні «виховні» заходи, які нерідко проходять формально, як кажуть, для «галочки». Однак цього разу було не так. До нас завітали поети Михайло Вишняк та Аркадій Вакуленко, і з перших же хвилин зустрічі в залі запанувала тиша, яка переривалась лише дружніми оплесками при читанні лірики або веселим сміхом, коли звучали гумористичні твори.

Ведуча Ніна Федорівна по черзі надавала слово гостям, виступи яких нікого не залишили байдужими.

Всі ми знаємо Михайла Яковича Вишняка як сильного і досвідченого викладача, але досі не були знайомі з його поетичним талантом. Я особисто був вражений тропікою його віршів, влучними метафорами та епітетами, сміливими римами та особливо почуттям гумору в його гумористично-сатиричних творах, яке здолало бар’єр між нашим поколінням і автором й зробило його ще більш близьким і зрозумілим нам, молоді.

Хочеться побажати нашим гостям творчих успіхів і нових зустрічей, яким ми всі будемо раді.

Ольга ХАРЧЕНКО, студентка 2-го курсу:

— Нам, студентам, пощастило на святкуванні Дня української мови та писемності ознайомитись із поетичною творчістю не тільки прекрасного викладача, а й знаного літературного і культурного діяча, літературного критика і публіциста Михайла Вишняка. Я вперше почула його вірші, сповнені глибоким змістом та красою щирих почуттів. Вражали не тільки майстерні рими та яскраві художні засоби віршів, а й сама манера їх читання. Аудиторія була зачарована красою та силою поетичного слова.

Я переконана, що такі заходи сприятимуть не тільки знайомству з талановитими постатями, а й культурному розвитку сучасної молоді.

Олекса ВИШНЕВИЙ

ПРАВА НА МОВУ: ЧОМУ В КОЖНОГО ВОНИ РІЗНІ?

Ми живемо в демократичній країні — Україні, проте чомусь в нашій державі є певна нерівність. Наприклад, деякі політики кажуть, що мають право на рідну мову, але голосують проти ухвалення кримськотатарської мови як регіональної. Про цю нерівність я хочу написати.

Я вважаю, що багато людей, які проживають в Україні, відчувають утиски, як соціальні, так і культурні та мовні. Наприклад, на кримськотатарське свято Хидирлез працівники ДАІ перекрили дорогу через те, що люди святкували. Вказаний шлях багатьох кримчан не влаштував, вони говорили: «Та хто їм дозволив?!», «Яке вони мали право?!». Їм не подобалось те, що комусь весело, а комусь ні. Мені здається, що кожен народ має право відзначати свої свята так, як він вважає за потрібне (за умови непорушення законів), бо коли святкують інші жителі, їх ніхто не чіпає.

Можновладці кажуть, що кожен має право на рідну мову. Наполягають, що реклама, програми на телебаченні, фільми в кінотеатрах мають бути різними мовами. Але, кажучи про права на рідну мову, чому політики не підтримали регіональний статус болгарської мови в Одеській області чи кримськотатарської у Криму. Чому ж хтось має право на рідну мову, а хтось ні? Звичайно, краще, якби була одна державна мова, багато статусів різних мов спричиняють роз’єднання країни.

Разом з тим, треба допомагати таким мовам, якими спілкуються не дуже багато людей, які можуть зникнути. Я б хотів, щоб у кримських школах вивчалася не лише українська мова, як державна, яку ми всі поважаємо, не тільки російська, як мова більшості жителів Криму, не лише англійська, як міжнародна, але й кримськотатарська мова, як мова корінного народу Криму. Це було б справедливо.

Еміль ІБРАГІМОВ, учень Школи молодих репортерів при НВК «Українська школа-гімназія»

м. Сімферополь

В РОСІЇ ВИКЛАДАТИМУТЬ УКРАЇНСЬКУ?

Київський національний лінгвістичний університет (КНЛУ) та Нижегородський державний лінгвістичний університет імені М. Добролюбова (м. Нижній Новгород, Росія) підписали угоду про співробітництво, яка передбачає, зокрема, викладання української мови в російському навчальному закладі.

Про це власному кореспондентові УКРІНФОРМу в РФ повідомив Генконсул України в Нижньому Новгороді Ігор Мельничук.

Українську мову викладатимуть у межах відкритого «Слов’янського центру мов та культури» при НДЛУ. Заняття проводитимуть викладачі з України. За словами Мельничука, угода також передбачає обмін студентами, аспірантами та науковцями. Документ з української сторони підписав ректор КНЛУ Роман Васько, з російської — ректор НДЛУ Борис Жигалов.

САНАТОРІЮ ІМЕНІ ПИРОГОВА — 175 РОКІВ!

У кримському місті Саки за сприяння Військово-медичного департаменту Міністерства оборони України та Української військово-медичної академії на базі державного підприємства Міністерства оборони України «Сакський центральний військовий клінічний санаторій ім. М. І. Пирогова» тривають урочисті заходи з нагоди 175-ї річниці з дня заснування військової оздоровниці.

Початок історії цього унікального лікувального закладу було покладено у 1837 році, коли за наказом командира 4-го піхотного корпусу генерал-лейтенанта М. Муравйова-Карського у Саках було відкрито відділення Сімферопольського військового шпиталю для лікування військовослужбовців цілющою гряззю з місцевого озера.

У роки Кримської війни (1854-1855 рр.), Першої та Другої світових воєн в оздоровниці проходили лікування військовослужбовці, які отримали поранення в боях.

Під час Великої Вітчизняної війни особовий склад санаторію було мобілізовано на фронт. На початку 1945 року санаторій виконував завдання з обслуговування Ялтинської конференції лідерів США, Великобританії та СРСР.

У 1984 році в штаті санаторію було організовано відділення відновлювального лікування для реабілітації військовослужбовців, які отримали поранення під час бойових дій на території Афганістану. Це відділення було перейменоване у 1989 році у Центр відновлювального лікування. Близько восьми тисяч військовослужбовців пройшли тут успішну реабілітацію.

Сьогодні Сакський центральний військовий клінічний санаторій ім. М. І. Пирогова є багатопрофільним лікувально-профілактичним закладом для лікування пацієнтів з захворюваннями органів травлення, ендокринної та кістково-м'язової систем, наслідків травм хребта, кісток, суглобів, захворювань і травм периферичної та центральної нервової системи, а також багатьох інших недуг. Основні природні лікувальні фактори закладу — це цілюща грязь солоного Сакського озера та Сакська мінеральна вода.

Санаторій неодноразово визнавався одним з найкращих лікувально-профілактичних закладів України, він — володар численних дипломів і нагород, неодноразовий переможець конкурсу «Кращий санаторій Криму».

За словами директора державного підприємства Міністерства оборони України «Сакський центральний військовий клінічний санаторій ім. М. І. Пирогова» Олексія Арсенюка, завдяки сучасній лікувальній базі та фаховому персоналу медичний заклад добре відомий не тільки в Україні, а й далеко за межами країн СНД.

— Звичайно, реклама робить свою справу. Однак, я вважаю, що якби лікування в нашому санаторії було б неефективним, то люди до нас би не їхали. Краща реклама — це коли людина, яку ми лікували, одужує. Вона відчуває це сама, позитивний результат бачать її рідні та знайомі. Сьогодні у нас працює 450 досвідчених медичних працівників. Керівництво санаторію постійно працює над розширенням і покращенням лікувальної бази, залучає до роботи нових фахівців. Хочемо закупити нове медичне обладнання і створити сучасний діагностичний центр. Ми плануємо побудувати його роботу таким чином, щоб, відвідавши цей центр, кожен пацієнт мав можливість отримати вичерпну інформацію про стан свого організму, такий собі «паспорт здоров'я», — зазначив Олексій Арсенюк.

На урочистостях були присутні в. о. директора Військово-медичного департаменту Міністерства оборони України Віктор Жаховський, доктор медичних наук, професор, в. о. начальника Української військово-медичної академії Василь Варус, відомі українські науковці, представники місцевої влади. За професійну санаторно-курортну діяльність, доброзичливе ставлення до відпочиваючих групу працівників лікувального закладу було нагороджено спеціальними ювілейними відзнаками та почесними грамотами.

Василь Варус вважає, що Сакський військовий санаторій володіє не тільки унікальними природними факторами, а й унікальними методами лікування, які є надзвичайно ефективними для реабілітації травмованих осіб.

— На превеликий жаль, проблема травматизму в Україні є досить актуальною. На сьогодні майже 60 тисяч осіб щороку отримують травми під час аварій та інших нещасних випадків. Цих людей потрібно лікувати, повертати їм працездатність, робити соціально адаптованими. Саме за цим важливим напрямком і працює «Сакський центральний військовий клінічний санаторій ім. М. І. Пирогова».

Сергій ОСИПОВ
(Регіональний медіа-центр Міністерства оборони України в АР Крим)

ЛІЦЕЇСТИ МІЖНАРОДНОГО РІВНЯ

Нещодавно у Сімферополі команда вихованців Кременчуцького ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою взяла участь у 29-му Кримському осінньому міжнародному марафоні імені В. П. Межака.

Ці традиційні осінні міжнародні марафони проходять в пам'ять про Віктора Петровича Межака, який у 90-ті роки був заступником голови Верховної Ради Криму і очолював клуб любителів бігу «Панацея», завжди активно пропагував здоровий спосіб життя. В цьогорічному марафоні взяло участь близько 90 осіб з України, Білорусі та Росії. «Найвіддаленіша» команда була з Приморського краю — міста Владивосток.

Збірна Кременчуцького ліцею на чолі з керівником клубу «Здоров'я» професійним спортсменом Віктором Некрасовим приїжджала в Крим вже сім разів. Дистанція марафону — 42 км 195 метрів, для непрофесіоналів — 21 км 96 метрів. Перед стартом учасники пробігу Владислав Монаков, Станіслав Литовченко та Іван Солений поділилися своїми планами: «Ми приїхали сюди випробувати себе, отримати нові враження й захистити честь ліцею».

Як розповів Віктор Некрасов, керівництво ліцею приділяє багато уваги фізичній підготовці та загартуванню вихованців, у них є навіть свій клуб моржів.

За підсумками марафону у своїй віковій групі Віктор Некрасов посів перше місце, а команда ліцею показала гарні результати серед непрофесійних бігунів та отримала заохочувальний кубок.

Історія Кременчуцького ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою почалася зі створення у Кременчуці в 1999 році на базі Центру допризовної підготовки ліцейного класу з посиленою військово-фізичною підготовкою. Тоді було здійснено перший набір вихованців, який складався з 30-ти юнаків, які мріяли стати офіцерами Збройних Сил України.

За короткий час ліцейний клас виріс в авторитетний і поважний заклад — Полтавський обласний ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою, навчальний заклад нового типу, здатний виховувати майбутню еліту Українського війська, спроможний на належному рівні підготувати юнаків до вступу у вищі навчальні заклади, що готують військових фахівців. У 2007 році заклад перейменовано у Кременчуцький ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою Полтавської обласної ради. Керує закладом підполковник запасу Володимир Поляков.

Олексій МАЗЕПА,
підполковник, спеціальний кореспондент інформаційного відділу «Народної армії»

«ЗДОРОВА» ПРОМОЦІЯ

Віднедавна мій співрозмовник — капітан Сергій Штих з Перевального, до слова, колишній командир протитанкової батареї, займає посаду начальника фізичної підготовки і спорту бригади. Тож він сьогодні активно переймається, так би мовити, промоцією здорового способу життя у гарнізоні. Вірніше, продовжує, бо й раніше, з курсантських часів активно займався спортом: склав норми кандидата у майстри спорту з багатоборства ВСК, а ще 1-го розряду з офіцерського триборства, займався боксом, тхеквондо, легкою атлетикою.

Зазвичай робочий день офіцера розпочинається з обов'язкової ранкової фіззарядки. Раніше він її проводив із підлеглими безпосередньо. Нині ж нова посада зобов'язує ще й організовувати і контролювати цей процес загалом. Разом з командиром з'єднання начфіз «проклав» на місцевості кілька трас для ранкової пробіжки завдовжки приблизно півтора кілометра. Взимку бійці зазвичай долають два кола, влітку — більше. Чітко визначений і головний «контролер» ранкового навантаження — серцевий пульс: він, до речі, не повинен у вояків перевищувати 160 ударів на хвилину.

До своїх здобутків на новій посаді капітан Сергій Штих записує два організовані ним змагання на першість бригади з гирьового спорту. А ще — облаштування за сприяння комбрига підполковника Сергія Стороженка відкритого корту для занять великим тенісом. Близький до реалізації задум щодо організації навчання рукопашному бою — йдеться про облаштування спеціального залу і залучення кваліфікованих інструкторів, зокрема із місцевих спецпідрозділів інших силових відомств. «Стратегічна» ж мета капітана Штиха — залучити якомога більше строковиків, товаришів по службі, їхніх родин до спортивно-масової роботи.

Василь САДОВСЬКИЙ

На фото: капітан Сергій Штих фіксує результат

«НА СВЯТА СХІДНЯКІВ КРАЩЕ ВОЗИТИ НЕ ДО ЛЬВОВА, А В ЦЕНТРАЛЬНУ УКРАЇНУ...»

(ТОЧКА ЗОРУ КОЛИШНЬОГО ОФІЦЕРА ЗБРОЙНИХ СИЛ, ДОНЕЧЧАНИНА ЗА ПОХОДЖЕННЯМ, ГАЛИЧАНИНА І КРИМЧАНИНА ЗА ДОСВІДОМ)

Оскільки ми намагаємося спілкуватися з читачами «Кримської світлиці» в режимі «онлайн», то постійно отримуємо ту чи іншу інформацію з місць. Нещодавно наш давній читач Віктор Сидоренко повернувся з поїздки по материковій Україні. Причому йому вдалося грунтовно «охопити» центр – Вінницьку, Черкаську, Полтавську області... Прошу приятеля поділитися своїми враженнями про мандрівку. А щоб картина була повною, об’єктивною, нагадаю читачам, що Віктор — колишній офіцер Збройних Сил, родом з Донбасу (м. Макіївка), деякий час проживав у Житомирі, Львові – причому у галицькому «П’ємонті» він вдало застав період національного відродження початку 90-х років. А ще він є одним з наших читачів-ветеранів, оскільки «Кримську світлицю» почав передплачувати ще в 1993 році, проживаючи у Львові. Тепер відчуває себе стовідсотковим кримчанином, оскільки з 1997 року постійно проживає в АРК. Тобто платформа для міркувань і об’єктивних висновків цілком серйозна. Отож надаємо слово «генетичному» донеччанину з потужним українським сентиментом, який багато років прожив у Центральній, Західній Україні та Криму.

— Коли подорожуєш материковою Україною, то відразу помічаєш, наскільки вона відрізняється від нашого Криму. Скажімо, на Полтавщині я бачив дуже багато політичних білбордів з Віталієм Кличком, що пропагують партію «УДАР». Звичайно, в АРК цього немає. Не кажу вже про те, що впадає у вічі домінування української мови – особливо в Черкаській області, Вінницькій...

— А з точки зору львів’янина – там не так уже й багато української...

— Все відносно, звичайно. Але я звернув увагу на те, що українська термінологія міцно увійшла в життя молодих вінничан. Хто з радістю, а хто вимушено — проте видно, що більшість молодих людей її таки засвоїли. Думаю, це стосується і сусідніх областей. Якщо раніше Центральна Україна була царством «суржику» (а я цей період пам’ятаю), то тепер набагато більше літературної української мови чути від молоді. Якщо колись мої земляки з Донбасу, чуючи варіанти галицької говірки, могли сказати: «Який у нас красівий, пєвучий язик, а ви тут в Галичині «обандерились...», то тепер у багатьох східняків змінилося уявлення про те, який варіант мови є правильнішим. Не всі ще говорять літературною, звичайно, але вже й ніхто не вважає свій місцевий суржик зразком, еталоном, який мали б наслідувати усі — в тому числі і галичани. У Вінниці я тепер спостерігав: ідуть школярі або студенти, обговорюють свої проблеми, а мова у них досить пристойна. Видно, що недавно вийшли з аудиторій... А ось коли молоді люди фотографувалися біля пам’ятника, то там уже всі говорили російською. Мовляв, щоденний «освітянський тиск» уже закінчився і тому можна повертатися до свого звичного мовного режиму. Ось така там ситуативна двомовність.

— Вінницький мовознавець Тарас Ткачук у своїй статті «Українсько-російська двомовність у пострадянському місті» («КС» від 12.10.2012) детально пояснює цей пострадянський феномен саме на прикладі Вінниці.

— Так, я читав цю статтю і цілком згоден з автором!

— Науковець вважає, що для вінничан характерний високий ступінь конформізму. Це підтверджують дослідження. Скажімо, 83% опитаних визнали рідною мовою українську, однак спілкуються нею з рідними лише 75%. І переважна більшість вінничан ведуть сторінку в соціальних мережах... російською – цілих 72%! Найменшими «конформістами» у Вінниці є пенсіонери – 59% з них вважають рідною українську, при цьому 60% з них спілкуються з друзями цією ж мовою. Тобто їх уже саме середовище трохи «підтягує» до якогось... більш українського рівня.

— Можливо, з точки зору українського філолога такий конформізм вінничан є лихом, але мої кримські друзі винесли з поїздки лише позитивні враження. І мову українську чути, ніхто її не зрікається, але з приїжджим вінничани спілкуватимуться приязно, для зручності перейдуть на російську, якщо побачать, що гість з Криму або з Донбасу... Оскільки мої супутники — люди небайдужі, з чіткою власною позицією, то думаю, що вони багатьох кримчан переконають: уявлення кримчан про якийсь особливий непримиренний націоналізм україномовних є хибними і не мають під собою ґрунту. А державну мову кримчанам все-таки вчити треба, адже нею розмовляють не лише «бандерівці»...

— Отже, такі поїздки можуть мати ще й агітаційне значення? Про це я думав, коли влітку читав статтю Андрія Гайдая із Запоріжжя у «Дні». Автору також сподобалася Вінниця: «Вінниця – дуже гарне, доглянуте і чисте місто. Вінничани – люди по-європейськи цивілізовані. І запоріжцям, які лишають інколи за дверима купи сміття, у них є чому повчитися. Приклад Вінниці показує, що українське суспільство цілком спроможне досягти європейських стандартів життя у себе вдома – було б лише бажання!» І ще одна важлива фраза: «Вінничани завжди привітні, доброзичливі, усміхнені, охоче допоможуть гостям зорієнтуватися у незнайомій місцевості, підкажуть дорогу...»

— Так, агітаційне значення поїздки до Вінниці може бути величезним, причому з прогнозованим позитивним результатом. Я навіть вважаю, що на Різдвяні й Великодні свята дітей з великих промислових східних міст краще возити не до Львова чи Тернополя, а в міста... Центральної України. І Вінницю не оминати в жодному разі! Адже галичани так чи інакше будуть підкреслювати свою особливість, окремішність, тоді як наддніпрянці і подоляни цього не робитимуть.

— Але зазначені свята набагато красивіше відзначають в Західній Україні. Та й традиція склалася – їздити саме туди...

— Традиція непогана, її не слід руйнувати, але чому б не почати організовувати нові маршрути? Ось нещодавно «Світличка» розповіла про поїздку сімферопольських учнів на Хортицю — «Кримські школярі в козацькому краї!» («КС» від 19.09.2012). Хіба козацька, запорізька сторінка української історії менш цінна, ніж галицькі «січові стрільці» та УПА?

— Думаю, що ні. Якби такі поїздки у Запоріжжя були масовими і почалися ще в 1991 році, то феномен кримського боксера Олександра Усика, який скрізь підкреслює свою «козацькість», з’явився б набагато раніше.

— На превеликий жаль, як показують деякі дослідження, третина українців ніколи не виїжджала за межі свого регіону. Особливо це стосується кримчан, які взагалі не знають, що там, за Перекопом, робиться. Під час «помаранчевої» революції багато кримчан побувало в Києві, і той факт, що вихідці з Центральної України спілкувалися на Майдані гарною українською мовою, для багатьох із них був справжнім шоком. Вони ж думали, що тільки галичани україномовні... Бо не раз чули виступи Жириновського, про «жалкую кучку націоналістов» зі Львова чи Івано-Франківська. Чули і вірили лідеру ЛДПР. А тут, виявляється, і Житомир, і Полтава, і Черкаси розмовляють українською! Але ж, пам’ятаю, свого часу у Львові було багато людей, які хотіли б бачити всю Україну такою, як Галичина. Вони не розуміли, що Крим інший і хоче бути іншим! Проте «інший» зовсім не означає «ворожий»... А якби люди частіше подорожували Україною, бачили культурне розмаїття, то й мовне питання не стояло б так гостро. Дружнє спілкування швидко руйнує будь-які стереотипи...

— Я нещодавно спілкувався по Інтернету з двома молодими кримчанками. Поставив їм одне й те ж запитання: чи не можна дружно, громадою взятися за відомий «город русской славы» з тим, щоб підтягнути рівень толерантності севастопольців, якщо й не до вінницького рівня, то хоча б до львівського? Хай не зараз, а в перспективі... Щоб чверть севастопольців з часом заговорила українською – адже саме стільки етнічних українців є в Севастополі. А решта (три чверті севастопольців) спокійно ставилися б до наявності в місті україномовного сегмента. Адже приблизно стільки ж (25%) російськомовного населення у Львові, і галичани сприймають цей факт досить спокійно. Цікаво, що жодна з кримчанок не відповіла. А до цього спілкувалися охоче і активно. Можна тільки гадати: чому? Може, сама постановка питання їх образила? Мовляв, наш Севастополь і без того є толерантним містом, а ось ваш Львів – це ще як сказати... Або не можуть уявити, що на вулицях рідного міста зазвучить українська мова?

— Для багатьох кримчан характерно перебільшувати перспективу українізаційного тиску. В чомусь вони й мають рацію, адже якби в Криму був такий же відсоток українських шкіл, як у Вінниці чи в Полтаві, то мова почала б відроджуватися значно швидше. А вони хочуть зберегти свою кримську, російськомовну ідентичність. Тому й внутрішній опір такий – часто на підсвідомому рівні. Думаю, навіть розмови на цю тему їм не дуже приємні.

— Заспокоїти таких людей можна легко – українська столиця є ніби досить проєвропейською і проукраїнською, навіть «проНАТОвською»... А ось говорять кияни переважно російською. Хоча етнічні українці складають ледь не 80% населення Києва. То що вже боятися Севастополю? В найгіршому для них випадку севастопольці стануть двомовними.

— Думаю, ситуація в АРК поступово змінюватиметься саме в цьому напрямку. Але для цього треба, щоб і Галичина була трохи іншою. Бо радикалізм українців породжує такий же радикалізм з боку російськомовного населення. До речі, зараз у Криму стало набагато менше антиукраїнських мітингів, а під час правління Ющенка вони були майже нормою. Тоді я часто бачив мітинги якоїсь чергової «партії українсько-російської дружби», але там чомусь були лише портрети Медведєва і Путіна. А коли я підходив і запитував: що ж у вас є українського (при такій «інтернаціональній» назві), то у відповідь була лише агресія і... ненормативна лексика. Тепер же таких мітингів майже немає, заспокоїлися.

— Та й Львів уже не той, що був у 1990 році. Радикали, які мріяли негайно українізувати не лише Крим, а й Кубань з Далеким Сходом, десь «повивітрювалися». Може, виїхали на заробітки, а може, перевиховалися, стали реалістами. Тут би хоч себе зберегти — зараз великою проблемою Галичини стає «суржик»... Позитив у цьому явищі якщо і є, то лише один: Центральна й Західна Україна мовно стають ближчими. Ну і ще один, маленький, — молоді «суржикомовні» львів’яни поки що пам’ятають і літературну мову. При потребі можуть розмовляти і нею.

— У нас не настільки оптимістичні справи в державі, щоб ми могли ігнорувати будь-який позитив на території України. А його, виявляється, не так уже й мало. Просто треба раціональніше і активніше все це використовувати...

— Ну, що ж, тоді зафіксуємо наші висновки як своєрідне «світличанське» ноу-хау: «Кримчани, на Великдень — на Поділля!» або «Українці, відкриваймо новий «П’ємонт» — Вінницю!». На цій оптимістичній ноті і завершимо нашу розмову.

Сергій ЛАЩЕНКО

Вінниця — сучасна, толерантна, україномовна...

І ПРОМЕНІЄ СВІТ КРІЗЬ БІЛУ ПІНУ ХМАР

Про Міжнародний художній пленер у Сербії мені розповіла моя близька подруга, філолог, з якою я кілька років працювала в редакції одного київського журналу. У 2011 році вона брала участь у Міжнародній науковій конференції з фольклористики в Белградському університеті і в той же час побувала в гостях у сербського культуролога, співупорядника багатьох книг з культури Сербії, колекціонера сучасного європейського живопису Любіши Вечанські. Під враженням від її яскравої розповіді я захопилася ідеєю поїхати туди.

Після спілкування з Любішею Інтернетом і по скайпу я отримала від нього запрошення на організований ним пленер у його рідному місті Панчево поблизу Белграда. Він діє на постійній основі понад десять років і за цей час тут побувало багато живописців з різних країн.

Далі була вже справа техніки. Прямого авіасполучення з Києва до Белграда немає, і я вилетіла з Борисполя спочатку в Мюнхен, а там пересіла на інший літак. Через півтори години він приземлився в белградському аеропорту «Нікола Тесла». Ще чотирнадцять кілометрів від столичного автовокзалу автобусом — і я в Панчевому.

Зустрів мене сам Любіша Вечанські, чоловік років п'ятдесяти, з яким я і дісталася до його будинку, що є саме тим місцем, де живуть і працюють запрошені художники. Наступного дня я познайомилася з п'ятьма студентками-художницями з Петербурга. Втім, знайомство виявилося нетривалим, бо їхнє перебування тут закінчувалося. У мене ж усе було ще попереду.

Після їхнього від'їзду наша компанія поповнилася ще однією мешканкою Пітера та двома москвичами — братом і сестрою. Так учотирьох ми і поєднували пленерний живопис з подорожуванням Сербією, що в певному сенсі дуже схожа на Україну і не так давно отримала незалежність після розпаду Югославії.

ПАНЧЕВО — МІСТО СВІТЛИХ УСМІШОК

У перший день я не малювала, а набиралася вражень, гуляючи з фотоапаратом по Панчевому, його старовинних вуличках та закутках, обираючи місця, куди можна прийти з етюдником. Мальовничих куточків у місті з населенням понад 75 тисяч осіб тут було багато, як і в майже кожному невеличкому місті, яке не обтяжене громіздкою висотною забудовою. Навіть очі розбігалися від живописних церков, маленьких будиночків та різних архітектурних пам'яток, серед яких навіть виявився вітряний млин на березі місцевої річки Таміш, притоки Дунаю, а також не менш рідкісний нині паровоз, на який приходять подивитися, як на музейний експонат.

Робочий ритм у мене склався дуже динамічний: навіть вдавалося малювати по дві картини у дні, коли я не знаходилася в дорозі. Матеріали для малювання я привезла з собою, папір і полотно придбала в місцевій художній крамниці. А етюдник брала в Любіши, бо возити власний по аеропортах було б дуже незручно.

Звісно, це не перший мій пленер. До цього моменту в мене уже був досвід виїзду на натурні замальовки у Крим і Карпати, Волинь і рівненське Полісся, місто Седнів Чернігівської області, а минулого року створила серію картин за мотивами поїздки в Ізраїль. Але на відміну від попередніх пленерів за три тижні в Сербії я мала змогу повною мірою задовольнити свій художній запал. Цьому допомогло невідоме раніше відчуття духу і колориту Балкан, які давно стали місцем поєднання різних народів і культур.

Сербія — це країна сонця, в якій навіть у середині осені дні були, як влітку, теплі, іноді навіть спекотні, а в насиченій зелені природи лише де-не-де вкраплювалися багряні і жовтогарячі барви осені. Простір наповнювався свіжістю, що струменіла крізь білу піну хмар, і світ від цього ставав ближчим і ніжнішим. В Україні в цей час уже йшли дощі і вирував холодний північний вітер.

Під час малювання до мене часто підходили місцеві діти і дорослі, які давно звикли до вуличних художників. Зверталися сербською мовою, а почувши у відповідь мої ввічливі пояснення, що я приїхала з України, переходили на російську. Як виявилося, старші покоління сербів, за їхніми словами, вивчали її в школі. Тож особливих складнощів у спілкуванні у нас не виникало.

Однак, незважаючи на перші позитивні враження від спілкування з сербами, виявився один дещо прикрий момент: Україна в їхньому сприйнятті ще не є окремою державою. Хоча СРСР і розпався, але вся його територія поки що вважається для них одним єдиним цілим. Тому і до всіх гостей звідти ставляться, як до людей з однієї країни. Мабуть, саме через це на пленери в Панчево приїжджає багато художників із східнослов'янських країн, яких об'єднує схожість мов. Серби — дуже приязні і веселі люди, товариські і відкриті. І це — одне з найбільших вражень, що залишилося в мене від цієї країни.

РОЗБУРХАНІ ЗГУСТКИ ВІКІВ НА БАЛКАНАХ

Дні пленерного живопису в мене перемежовувалися екскурсійними поїздками. Двічі я їздила в Белград, до якого від Панчевого — всього двадцять хвилин на автобусі. У першій поїздці мене та москвичів супроводжував Любіша, який як своєрідний гід показав нам найбільш значні місцеві пам'ятки.

Протягом своєї семитисячолітньої історії Белград змінював назву більше десяти разів і пройшов довгий шлях до нинішньої — Біле місто. Його старий дух — це фортеця Калемегдан з романтичним видом на річку Сава, що тут впадає в Дунай, і символом міста — пам'ятником Переможцю. Це і палац княгині Любиці, де віки зустрічаються своєю розкішшю. А на іншому боці — це Земунське місто з баштою Гардош, в якому вузькі вулиці з кам'яною бруківкою зберігають свої середньовічні таємниці.

Белград — місто двох сербських королівських династій: Обреновичів, символом

яких є Старий палац, — в ньому знаходиться столична мерія, і Карагеоргійовичів — Новий палац, сьогодні Кабінет Президента Сербії.

Кожен крок по Белграду — це зустріч з культурним минулим країни, яке немов луна відбивається на площі Республіки, в розкішних фасадах Народного музею і Народного театру, в пам'ятниках, десятках театрів, музеїв, галерей... Світом поезії і старої міської музики наповнена вулиця Скадарлія — белградський аналог паризького Монмартра, символом якої є капелюх.

Крім столиці, ми побували ще в кількох місцевостях, де розташовані три діючих монастирських комплекси — Крушедол, Гргетег і Ново Хопово. В чудових розписах їхніх храмів, зокрема фресках і мозаїках, віддзеркалився культурний образ Сербії.

У місті Сремські-Карловці ми побачили будинок, в якому в 1922-1926 роках жив і працював генерал-лейтенант барон П. Врангель. Недалеко від нього росте величезний платан, якому понад п'ятсот років. Щоб охопити його стовбур руками, потрібно не менше чотирьох людей. Оригінально сконструйований фонтан у центрі міста. Він наповнюється водою із скульптурних голів чотирьох левів.

Погода стояла чудова, світило яскраве сонце і, зробивши кілька етюдних зарисовок з натури, ми продовжили поїздку легковим автомобілем у друге за розмірами сербське місто, розташоване на відстані 80 кілометрів від Белграда, — Нові Сад. Це центр автономного краю Воєводіна. Його ще називають містом винограду, сербськими Афінами, тому що два століття тому воно стало осередком сербської культури. Нові Сад має побратимські зв'язки з

українським Львовом і в чомусь ці міста навіть схожі між собою.

Тут, на березі Дунаю, жив відомий вчений Альберт Ейнштейн з дружиною Мілевою Марич. Нові Сад традиційний і сучасний водночас. Він поєднує в собі стару та сьогоденну забудову. Його багатокультурність відчувається в архітектурі площі Свободи, у пішохідних вуличках і монументальних храмах — католицькому кафедральному соборі, Миколаївському та Успенському православних храмах. Свої культурні перлини місто зберігає в приміщеннях галереї «Матиця Сербська», музею Воєводіни і Народного театру.

Багато художніх галерей і майстерень розташовано в Петроварадінській фортеці. Ця величезна кам'яна споруда свого часу була збудована для укріплення австрійсько-турецького кордону. Нині вона є одним з найпопулярніших туристичних комплексів Сербії.

DOVIDENJA!

Закінчувався третій тиждень мого перебування в Сербії, підсумком якого стали півтора десятка картин з видами Панчевого. Однак, якщо відверто, я кілька разів дуже жалкувала про те, що не вдалося затриматися надовше в тих містах, де ми були лише проїздом. Тоді результат моєї подорожі був би значно більший. Одну із своїх картин, за умовами пленера, я залишила Любіші для експонування на різноманітних місцевих виставках і як згадку про моє перебування тут.

Для мене як художника це була унікальна можливість для відпрацювання техніки та майстерності малювання з натури в умовах міста — на вулицях, у парках, у присутності перехожих. Це дуже важливий досвід, бо раніше сторонні люди мені заважали зосередитися.

А як історику за першою освітою було дуже цікаво пізнавати цю країну, її минуле та сучасне, яке дуже відрізняє Сербію від багатьох інших європейських держав хоча б залишками руйнувань будинків від недавніх збройних конфліктів.

Я сказала своїм новим знайомим «Dovidenja!» — «До побачення!» і за традицією туристів кинула монети в один із міських фонтанів, щоб приїхати у майбутньому сюди знову. Тут є що подивитися, чому повчитися і отримати масу вражень, емоцій, нових відчуттів сприйняття світу, адже все пізнається в порівнянні, а на межі контрастів створюється гармонія.

Ірина БЛІНОВА,
художниця

Київ — Белград

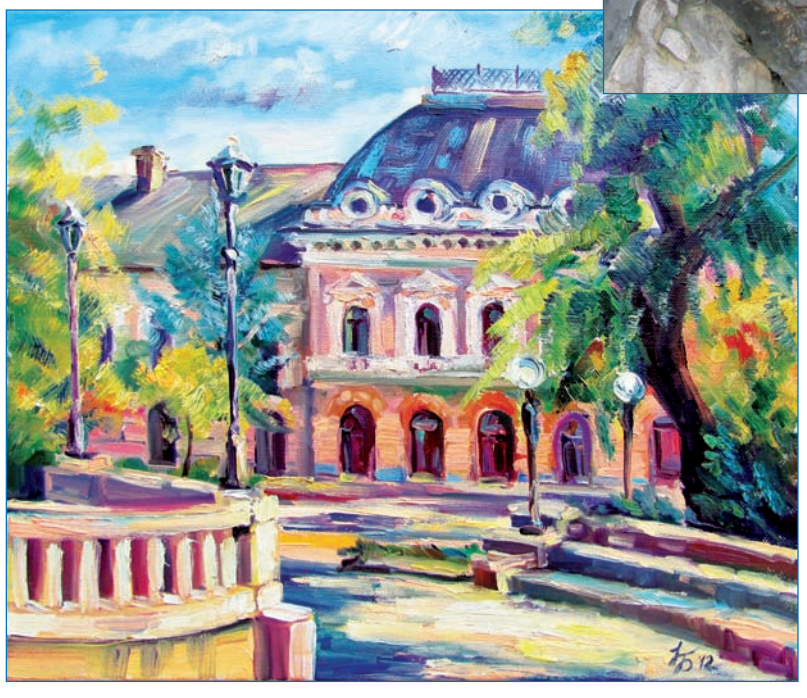

ШАШКЕВИЧІАНА БОГДАНА ЛЕПКОГО

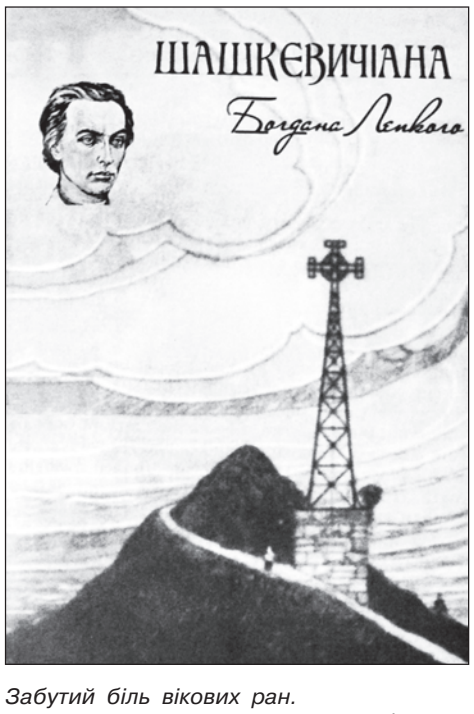

(Упор.: У. Л. Скальська, Є. М. Баран — І.-Франківськ: Грань, 2011. — 288 с.)

Збірку з такою назвою люб’язно надіслали до союзянок України Клуб української інтелігенції ім. Богдана Лепкого та Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника. Вона містить оригінальні твори самого Шашкевича, зокрема славетну розвідку «Азбука і абецадло», яку мало хто бачив на власні очі, разом із передмовою доктора Романа Смика з Америки, котрий багато років опікується збереженням спадщини Маркіяна. Сучасні українські науковці ставлять питання: звідкіля ж постав Будитель Галичини? Якого він роду-племені? Філолог Ігор Мельник пише: «Вивченням родоводу М. Шашкевича займаються вже понад сторіччя. Першим це зробив генерал Олександр-Антін Шашкевич, син Маркіянового брата Антона. Згодом багато літературознавців досліджували родовід Шашкевича та споріднених священичих родин Авдиковських, Купчинських, Тарнавських, Лепких, Крушинських. Збірка рясно ілюстрована давніми світлинами, котрі самі вже є свідченням історії.

Проте головний наголос упорядники роблять на творах Богдана Лепкого (1872–1941), написаних під час різних заходів вшанування Маркіяна Шашкевича.

А тепер звернемось до оригінальних текстів Б. Лепкого, які є взірцем красного письменства найвищого рівня. Один з найпомітніших — «Промова з нагоди 100-річчя від народження М. Шашкевича».

«Пригадаймо, що було у нас перед Шашкевичем. Столочений копитами орди, збатожений московською нагайкою і обезсилений довголітньою боротьбою за волю, заснув був наш народ камінним сном. І ніч глуха і чорна залягла на нашій землі від Сяну по Дон», — змальовує жахливе становище Галичини початку XIX століття молодий Лепкий і звертається мовби до духу українського народу. — «Де ж був той, що мав нас вивести з того зачарованого кола непорозумінь, із темниці неволі, отупіння, випровадити на дорогу праці для народу і загального поступу? Але він був. Там, в мурах греко-католицької духовної семінарії, бідний, слабосилий питомець, що його переслідували чужі і свої».

Чому священик Маркіян обрав шлях служіння народу? — не раз і не два запитував себе Лепкий і дає таку відповідь у вірші «Над все дорожчий для ідеї труд»:

Владика щиро радив: «Господь-Бог
Тебе умом багатим наділив.
Святись безженно. Без мирських тривог,
Без клопотів сімейних будеш жив.
Подякував за раду Маркіян,
Задумався... І бачить серед мрій
Старинний город, срібнолентий Сян,
Вінець Данила в митрі... Служби рій...
Ні! Ні! Не хоче. Там жде темний люд,
Відродження чекає Вітчина.
Над все дорожчий для ідеї труд,
А власть і почесті — то все мана!

Швидко спливло століття. Які зміни приніс Галичині священик Маркіян Шашкевич? Лепкий вважає його першим каменем, який зрушив лавину національного усвідомлення в Західній Україні: «Він об’єднав довкола себе маленький перший гурток, давши почин майбутнім нашим організаціям. Він видав першу книжечку народною мовою, борюкаючись із цензурою, а нині скільки у нас книжок! Перший теж почав проповідувати рідною мовою у церкві, і перший уклав буквар. Перший він вказав, що ми окремий народ по цей і той бік кордону, одне живе тіло і одна велика душа! А нині скільки нас тієї самої думки? І, правда, якої сили нам додає ця велика ідея?

Чи не досить на одну людину, що жила тільки 32 роки! Чи не заслужила вона собі на нашу вічну пам’ять, на вічну нашу вдячність?»

За своє життя Б. Лепкий кілька разів звертався до спадщини Шашкевича у прозовому та віршованих жанрах, присвятив йому цикл віршів «Для Ідеї». Чому? Дослідниця Наталія Стрілець міркує: «Лепкий ходив слідами Шашкевича. Дуже багато спільного бачимо в особистій долі і навіть вдачі письменників. Обидва — діти пізньої осені. Обидва юні роки провели не у батьківській хаті, а в своїх дідів по матері, очевидно, це викликало певну «психологічну сумісність» цих людей. Обидва закінчили Бережанську гімназію, ходили тими самими коридорами, бачили ті ж самі краєвиди. «Не раз, бувало, блукаючи по дубових лісах бережанських, ставив я собі запитання, чи не ходив туди колись Маркіян Шашкевич 60 років тому? — писав Богдан Лепкий у спогадах «Казка мойого життя». — І чомусь-то все мені здавалося, що його славна «Русалка» виринула не з Дністра, лиш із Золотої Липи».

Ось так сплітались-перетинались шляхи двох великих галичан, що поставили за мету життя духовне піднесення рідного народу, входження його до великої родини слов’ян Європи. Історичний вплив «Руської трійці» Лепкий намагався осягнути й у новому для української поезії модерному стилі, поєднати «естетичні елементи з патріотичними закликами, алегорії з живими враженнями, відчути зв’язок романтичного минулого і тогочасних реалій», — пише Микола Ільницький. Це бачимо в чудовому вірші «Маркіянові в соті роковини»:

Немов на заклик тайних сил, до хору
Щораз новий стає Боян.
І ллється пісня шумом бору.
Приборкує криваву змору.
Забутий біль вікових ран.
І он де-де з-під стріхи нишком блисне
Несмілий каганець...
Не блискавка пожаром в пітьму присне —
В мозолистій долоні зброю тисне
Приборканий холоп-борець.
Ся зброя-плуг. Ростуть зі скиб загони,
Застелюють давні гроби.
Гремуть-ячать воскресні дзвони.
На лан виходять міліони —
Ідуть на бій раби!

Ось такі надзвичайно цікаві матеріали можна прочитати у чудовій збірці «Шашкевичіана Богдана Лепкого», яка вийшла з ініціативи родичів сімейства Лепких.

Низький уклін фундаторам та упорядникам збірки!

Ірина МОЛЧАНОВА,
член «Просвіти», голова Маріупольського відділу Союзу українок

З ЛЮБОВ’Ю ДО МАЛОЇ БАТЬКІВЩИНИ

Кожна людина так чи інакше пов’язана зі своєю малою Батьківщиною. А от описати життя маленького селища, звідки родом, можуть лише справжні його патріоти. Любов до свого народу, мови, культури і побуту вкладається в рядки, а ці рядки — у книгу. Сімферопольська бібліотека-філія № 4 ім. М. Коцюбинського спільно з музеєм М. Коцюбинського в Сімеїзі (директор Надія Костянець) провели презентацію книг Якуба Керима «Кучук-Узень: жителі цього села», «Улу-Узень» і «Куру-Узень: роки, люди, долі». Всі книги охоплюють період 1850-1944 років. Для участі у заході до бібліотеки приїхали вчені та екскурсоводи з м. Севастополя.

Якуб Керим народився в Кучук-Узень (нині Малоріченське) в 1937 році. У 1944 році разом з родиною був депортований до Узбекистану в Бешерик. Через деякий час сім’я перебралася до Фергани, звідки Якуб-ага був призваний до лав Радянської Армії. Після повернення вступив до Ташкентського політехнічного інституту. Ставши дипломованим інженером-механіком у 1975 р., відпрацював на заводі 10 років і повернувся в рідний Крим. Його тягли до себе рідні місця, море і гори, які він бачив у ранньому дитинстві.

Малоріченське — місце його народження. До 1945 року село називалося Кучук-Узень, а до виселення греків з Криму в 1778 р. — Мікро-Потам. Обидві назви означають «маленька річка» у перекладі з кримськотатарської та грецької мов відповідно. Село розташоване в 25 км на північний схід від Алушти.

Після повернення в Крим Якуб Керим виходив безліч стежок навколо рідного села, зібрав матеріали про історію та культуру односельців, провів не одну зустріч з тими, хто пам’ятав, яким було село, як і чим жили люди. Всі ці відомості він помістив у газетну статтю, яка була відзначена етнографами, і за порадою яких він став збирати матеріал для книги.

У 2006 р. вийшла перша книга «Кучук-Узень: жителі цього села». Якуб-ага розповідає про дивовижних людей, серед яких — половина християн, половина мусульман. Жили вони компактно і дружно. Займались тютюнництвом, виноградарством, вівчарством і рибальством. Односельці були любителями музики і грали на різних інструментах.

Багато уваги в книзі Якуб-ага приділяє кулінарному мистецтву. Він докладно описує рецепти знайомих нам страв, але з особливостями місцевого приготування.

Після видання першої книги Якуб Керим продовжує збирати матеріал, але вже про сусідні села — Улу-Узень (Генеральське) і Куру-Узень (Сонячногірське). Чарівна природа вабила Якуба, а пошукова робота виліковувала від повсякденних турбот і дарувала душі насолоду.

Улу-Узень (з кримськотатарської мови «велика ріка»), нині Генеральське, знаходиться в глибині Кримських гір, з неповторною незайманою природою, з водоспадом Джур-Джур, який не пересихає навіть у найпосушливіший рік. У цьому етнографічному виданні Якуб-ага описує побут жителів Улу-Узеня, їхні звичаї та традиції, весільні та інші обряди. Розглядає і період Великої Вітчизняної війни та депортації, життя на чужині і повернення на Батьківщину в Крим.

Третя етнографічна книга Якуба Керима «Куру-Узень: роки, люди, долі» не менш цікава. Куру-Узень (Суха річка), нині селище Сонячногірське (у середньовіччя — грецьке поселення Ксеропотамос), розташувалося на схід від Алушти, в чудовій низовині річки Улу-Узень, на березі Чорного моря, біля підніжжя Головної гряди Кримських гір. Це найцікавіша книга, тому що містить карту селища і докладний опис кожного будинку початку XX століття.

Крім того, це видання містить цікаву інформацію про Михайла Коцюбинського. У 1895 році видатний український письменник приїхав до Криму в складі філоксерного комітету для роботи на виноградниках Південного берега. У 1896 р. його переводять до Алуштинської долини, звідки він «перекочував» у Куру-Узень. У листах він зазначає: «...Місця тут гарні, читати є що — так тільки мені ніколи й читати». Тим не менш, Коцюбинський знаходить час для опису незвичайних кримських пейзажів: «Сьогодні у нас свято, не ходили на роботу. Майже цілий день просидів над морем. Тихо, сонячно. Повітря таке прозоре, що Демерджі, здається, ось-ось за плечима. Море синє до чорноти, тільки білою піною б’є об берег. Дуже красиво. Такі дні бувають тільки в Криму, і то восени». Все це він зберіг у пам’яті та відобразив у своїх кримських новелах «В путах шайтана» і «На камені».

Книга «Куру-Узень: роки, люди, долі» містить інформацію та фотографію про те місце, де жив Михайло Коцюбинський у голови селища Абдули Факізова. Саме в його будинку на першому поверсі знаходилася кав’ярня, де збиралися чоловіки для обговорення селищних справ, сватання і проведення часу. Слухаючи ці розмови, письменник складав для себе уявлення про кримськотатарський народ, його побут і культуру, що позначилося в усіх кримських новелах.

Приємним завершенням зустрічі стало вручення книг автором з дарчим написом у фонд бібліотеки ім. М. Коцюбинського.

Ірина РЕЙДЕР,
завідувач бібліотеки-філії № 4
ім. М. Коцюбинського
м. Сімферополь

ВРУЧЕНО ЛІТЕРАТУРНУ «ПРЕМІЮ ІМЕНІ М. В. ГОГОЛЯ В ІТАЛІЇ»

На початку листопада міністр культури України Михайло Кулиняк взяв участь у церемонії вручення літературної «Премії ім. М. В. Гоголя в Італії», яка відбулася у Римі.

Урочиста церемонія вручення премії відбулася на середньовічній віллі Медічі, в резиденції Французької академії, розташованій неподалік від вулиці, на якій колись мешкав великий письменник Микола Гоголь.

Літературно-громадська премія, яка названа ім’ям Миколи Гоголя, була заснована в 2009 році Фондом першого Президента Росії Бориса Єльцина до 200-річчя від дня народження геніального письменника. Премія задумана як широкий гуманітарний російсько-європейський культурний діалог. Її лауреатами можуть стати письменники і перекладачі художньої літератури, видавці та історики мистецтва, діячі театру — режисери, актори, сценографи; книжкові графіки, творці кіно і музейно-виставкової справи.

За роки існування літературної премії її володарями стали сценарист, поет і художник Тоніно Гуерра, англійський режисер Пітер Брук, професори Євген Солонович і Юрій Манн, режисер Юрій Любимов, художник Борис Мессерер, письменник Андрій Бітов, актор Богдан Ступка та інші.

З 2011 року Україна стала партнером цього європейського літературного проекту. У IV сезоні «Премії ім. М. В. Гоголя в Італії» взяли участь три країни — Росія, Україна, Італія.

Особливо приємно відзначити, що цьогорічна церемонія присвячується пам’яті видатного українського актора Богдана Ступки, Героя України, першого українського лауреата «Премії ім. М. В. Гоголя в Італії».

Українськими лауреатами «Премії ім. М. В. Гоголя в Італії» 2012 року названі:

Ада Роговцева — українська актриса театру і кіно, народна артистка СРСР, Герой України. Премія присуджується за визначний внесок у світове театральне і кіномистецтво, за високий професійний і людський талант дарувати світу любов, надію і віру одне в одного.

Андрій Курков — український письменник, журналіст, кіносценарист. Премія присуджується за великий внесок у культуру слова і образу, які збагачують в складних умовах сучасного світу уявлення людини про добро як вічні духовні цінності.

Вадим Писарєв — танцюрист, балетмейстер, народний артист України, керівник Донецького театру опери і балету, засновник Міжнародного фестивалю «Зірки світового балету». Премія присуджується за віддане служіння театру, за видатні досягнення в галузі балетного мистецтва, за постановку номера «Гопак» у балеті «Тарас Бульба» та виконання варіації в балеті «Тарас Бульба».

У списку лауреатів нинішнього року також журналіст, перекладач Олексій Букалов, італійський комік і кінорежисер Паоло Вілладж, перекладачка творів Умберто Еко Олена Костюкович, італьяніст Михайло Андрєєв, славісти Патриція Деотт (Рим) і Карла Соліветті (Верона).

Партнерство України в престижному міжнародному літературному проекті та імена видатних українських митців, які названі лауреатами премії, засвідчують високий культурний потенціал нашої країни і викликають почуття гордості за таланти української землі.

КОРОТКО І ВЛУЧНО

Львівська письменниця Євгенія Дмитрівна Божик — авторка багатьох книжок прози, а саме: «Мій день», «Сто днів до моря», «Я — твоя остання надія», «Троянда для ровесника», «Білий Лебідь в оправі смутку», «Закохана Лучка», «З дерева любові» та багатьох інших. Цього разу вона прийшла до читача з книгою цікавих і вельми влучних афоризмів, котра має назву «Сховане у білі аркуші», або «Коротко про те, що навколо і далеко за колом» (Львів, «Сполом», 2012).

Здатність бачити повсякчас дрібне і, на перший погляд, незначне, акумулювати стисло й витончені думки з глибоким змістом, так звані крилаті вислови або афоризми, — така здатність дана небагатьом і є визначальною творчою рисою письменника. Євгенія Божик — одна з найвиразніших представниць цього унікального літературного жанру.

Роман Горак, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка, у передньому слові до книжки пише: «Коли читаєш «Коротко про те...» Євгенії Божик, складається враження, що вона спеціально обрала таку форму, аби до максимуму стиснути думку і донести її до читача. Ніби письменниця поспішає: вона ще має кому говорити, її ще почують, і їй ще дозволяють говорити.

На афоризми, які переважають у цій книжці, відважується далеко не кожен письменник. Бо не кожному дано звести до мінімуму кількість слів і максимально багато тою мізерною кількістю сказати...»

І справедливо зауважує Роман Горак, що афоризмами багатий кожен письменник, але не кожен наважується винести на читацький загал цілу книжку афоризмів. Для цього потрібно, перш за все, мати такі афоризми, аби вони були справжніми, природніми, а не вигаданими, щоб прочитавши їх, читач міг замислитись над прочитаним, або вони, афоризми, спонукали його до певної думки, пробудили в його душі хвилю почуттів, покликали до чогось світлішого і добрішого, допомогли в життєвій ситуації зробити правильний вибір, вірний крок.

Я з насолодою читав, як гарний художній твір, книгу афоризмів Євгенії Божик, багато з них мені хотілося занести до свого записника, запам'ятати, щоб при нагоді скористатися ними, нагадати і собі й комусь іншому, що «ніколи не кажи «ніколи», бо хтось таки прийде і скаже: «Коли...» або в крайньому разі: «Якщо...», чи, наприклад, «Прийде час — і на кожного підлого і підступного знайдеться ще підліший і підступніший...».

Ловлю себе на думці, що таких влучних висловів у книжці Євгенії Божик — даруйте за деяку тавтологію — ціла книжка! Добре було б кожному з нас, читачів, прочитати їх, бодай деякі запам'ятати, але ж, спробуй знайди ту книжку, коли вона вийшла далеченько від Криму і, певно ж, незначним тиражем. Тож у цій ситуації найліпше порекомендувати читачам ознайомитися на газетній сторінці лише з деякими афоризмами (можливо, й не найкращими, бо на колір і смак — товариш не всяк!), котрі й склали вельми цікаву і вельми мудру книжку «Сховане у білі аркуші» письменниці-львів'янки Євгенії Божик.

Данило КОНОНЕНКО

* * *

Не варто гаяти час на обговорення інших.

* * *

Життя велике, але коротке.

* * *

Кохання — це чужий сад, і для сторонніх там нема ні стежок, ні квітів, ні плодів.

* * *

У черзі дві жінки стояли за мною і обмовляли мене. Оглянулася — мене не впізнали, бо не знали в лице, а я попросила: «Будь ласка, голосніше — не все чути, а мені так цікаво».

* * *

Якщо ви сьогодні вчините підло щодо іншого, то завтра так хтось учинить щодо вас.

* * *

Коли чоловік закохується, любові до дітей замало, щоб його втримати в сім'ї.

* * *

Кохання можна привести до води, але не можна змусити його пити.

* * *

Найбільше, що чоловік може зробити для своїх дітей, — це любити їхню матір.

* * *

Вона хотіла жити з ним разом, а він теж хотів жити з нею. Тільки — поруч.

* * *

Якщо вам конче треба виправдатись за незугарний вчинок чи не до місця мовлене слово, скажіть, що тоді ви були п'яні. Вам з радістю всі повірять.

* * *

— Інтелектуалка? Жінка, що не вміє ні прати, ні пекти, ні варити. Хто ж цього не знає?!

* * *

Мудра жінка може вести за собою слона на єдиній тонкій волосинці.

* * *

Мінімально освічені і мало досвідчені люто ненавидять всіх, хто знає більше від них.

* * *

Заздрість — несвобода для людини.

* * *

Часто серце знає, а розум забуває.

* * *

Щоб уникнути удару, не підставляйся.

* * *

Брехня стає правдоподібною, коли в неї починають вірити.

* * *

Живіть з надією, що попереду ще буде щось добре.

* * *

Квітку можеш обійняти, можеш зірвати, навіть — зламати, та її пахощів нікому не відібрати.

* * *

Нарешті продер очі, здивовано поозирався і запитав:
— Який сьогодні день?
— Понеділок.
— А що — суботи і неділі не було?

* * *

— Дійшло до того, що вже кілька разів я хотіла його вбити.
— То залиште його, киньте.
— Ніколи!!! Це мій хрест, і я його не звалю на плечі іншої... нещасної.

* * *

Щоб знайти, спочатку мусиш загубити.

* * *

Бог дає багато горіхів тим, що не мають зубів, — і навпаки.

* * *

— Зупиніться! Народ — не барабан, у який вдаряють із двох боків.

* * *

Обминайте замерзлі калюжі: на них — або послизнетеся, або поламаєтеся...

* * *

Не знаю, коли і хто сказав, але сказав мудро: «Жодні високі зв'язки, шалені гроші, ні дорогі пластичні операції не можуть зробити ніжку маленькою, душу доброю, а серце великим». Отож.

* * *

Ніколи не зачиняй дверей, яких не зможеш потім одчинити.

* * *

У неї було добре серце, але з великим замком.

* * *

Іноді семи разів таки замало. Щоб ще раз не помилитися, перетерпи якийсь час і аж тоді відмірюй восьмий раз. Сімка — не для всіх щасливе число.

* * *

Спільнота поділена: вибрані — недоторкані, всі інші — доторкані. Тільки невідомо, по який бік безпечніше?

* * *

— Ви пішли б за мною на край світу?
— Навіщо так далеко? У нашому супермаркеті «Чотири пори року» є все, чого душа забажає...

* * *

Краса — це дарунок Творця. І до неї треба ставитися шанобливо, а не з похвальбою.

* * *

Дорогу здолає не той, хто йде, а кого ще й Господь веде.

* * *

Кожен вводить себе в оману залежно від можливостей своєї уяви.

* * *

Прийде час — і на кожного підлого і підступного знайдеться ще підліший і підступніший.

* * *

Людей багато, і для всіх любові не вистачає.

* * *

Якщо не можеш знайти дороги до людей, — шукай стежку до себе.

* * *

Зірки теж впадають у сплячку.

* * *

Ніколи не кажи «ніколи», бо хтось таки прийде і скаже: «Коли...» або в крайньому разі: «Якщо...»

* * *

І в дурнів є зуби мудрості.

* * *

— Ви — бізнесмен?
— Хто тепер без гріха...

* * *

— Чи вмієте ви кохати?
— Це не так цікаво, як вам здається.

* * *

На чоловіковій шиї — краватка, а на жіночій — усе плюс чоловік з краваткою.

* * *

Невиховано дивитися на жінку, яка жадібно наїдається.

* * *

Можна виходити заміж і з розрахунку. Тільки треба добре розумітися на рахунках.

* * *

Самотність освіжає пам'ять.

* * *

Живемо не так, як хотілося б, а як доводиться.

* * *

Мистецтво жінки: примусити чоловіка полюбити себе.

* * *

Щоб плавати серед акул, треба мати зуби.

* * *

Що за мана: слова українські, а мова — іноземна.

* * *

Дурних професорів такий самий відсоток, як і дурних студентів.

* * *

Життя — це прямий ефір: що зроблено — то зроблено.

* * *

— Мені 45 років! А вам, пані?
— Не журіться. І вам буде...

* * *

Нагодована влада взялася в боки і нагадала голодному народові:
— Але ж, любі друзі, зате ви живете в демократичній країні. От і свобода слова поліпшилася...

* * *

Спочатку знайдіть людину з серцем, а вже потім розкажіть їй, як болить воно, ваше серце.

* * *

Якщо вам виповнилося шістдесят, не вірте, що хтось, якщо навіть і навколішки, клянеться тому, що чекає на вас, — а не чогось від вас.

* * *

— Бабусю, а що таке корупція?
— Корупція — це наше безправ'я.
— ?
— Від пологового будинку до місця вічного спочинку — одне і те ж: куку — в руку!
— У чию руку?
— Рука щоразу інша, а ми ті самі.

* * *

— А ви змінилися.
— Вас я теж не впізнала.

* * *

Телеграма з курорту: «Все одно люблю тільки тебе. Твоя...»

* * *

— Не хочу вас лякати, але...
— Але ж, лікарю, ви вже це зробили...

* * *

Говорити людина вчиться два роки, а мовчати — впродовж усього життя.

* * *

Довго шукала спонсора, не знайшла. Видно, ніхто не загубив.

* * *

Більшість людей бачить те, що хоче.

* * *

Знати і вірити в це — аж ніяк не одне і те ж.

* * *

Жити за порадами інших — все одно, що підніматися сходами на милицях.

* * *

Чоловіка вона давно розлюбила. Та не могла зважитися признатися в цьому. Тому звістку про його зраду вхопила в обійми, як рятівний круг.

* * *

Час не летить, а повзе лише тоді, коли нетерпляче когось чи чогось чекаємо.

* * *

Якщо ваш поїзд відійшов, то вже немає значення — коли: хвилину тому чи годину.

* * *

Клястися у вічному коханні — все одно, що обіцяти жити вічно. Хоч бувають і винятки: деякі кохають довго і пам'ять про них живе у віках.

* * *

Яка мова, яка музика звідусіль звучить, така влада в цій країні.

* * *

Жінці личить будь-який вік, коли вона знає, що з ним робити.

* * *

Усі знають, як жити, а живуть так паскудно.

* * *

Поведінку чоловіка часто визначає поведінка жінки.

* * *

Похиле дерево вгору не росте.

* * *

Є миті, коли навкруг — заледенілі сніги, а душа твоя купається в яблуневому цвіті.

* * *

Якщо з'явилися проблеми з дружиною, треба покінчити з подругою.

* * *

Він сказав:
— Яка вже тепер любов: старість наступає.
Вона зітхнула:
— Тому й наступає так поспішливо, бо нема любові.

* * *

— Вечорами допізна працюєш, усі вихідні — на роботі, а за роботу заміж не вийдеш...

* * *

Жінка — найзагадковіша планета. І лиш обраним вдається розгадати її протягом життя. Іноді це трапляється надто пізно...

* * *

Хто вміє щось робити, той те і робить, а хто нічого не вміє, той вчить інших усьому.

* * *

Перукар шліфує свою майстерність на чужій голові.

* * *

— Це черга по щастя?
— Так. Будете за мною. Тільки майте на увазі: завезли лише два комплекти і то один бракований.
— Але ж...
— Так. Переді мною шестеро. Та вони зовсім не мають шансів дочекатися, — придивіться по скільки їм років...

* * *

Не страшно вмерти — страшно жити хворіючи.

* * *

— Пане депутате, скажіть, будь ласка, як на сповіді: що вас найбільше турбує?
— Все!
— Пане депутате, правду! Ви ж присягали!
— По-перше, турбує власне благополуччя.
— А по-друге?
— Яке друге? Дні короткі, час стертий, я й так сплю по кілька годин...

* * *

Ніколи не пов'язуйте краватку в горошок до сорочки в смужку. Не видавайте себе.

* * *

Творчість митця не годує, але вона його живить.

* * *

Прийшов час, коли не стало моральних обмежень ні в літературі, ні в кіно, ні в житті. Ніхто нікого не соромиться. Навпаки, усі, задіяні у цьому ремеслі, безсоромно хизуються.

* * *

Стереотип: брехати — це нормально.

* * *

Минулим коханням неможливо насолодитися.

* * *

Люби так, щоб твоя любов нікому не заважала.

* * *

Заміж треба виходити так, щоб вдруге не захотілося.

* * *

Не завжди говори те, що знаєш, але завжди знай те, що говориш.

* * *

Краще вмерти від спраги, ніж пити з калюжі.

ПІД СОНЯЧНИМ ВОГНИЩЕМ...

ДРУЖНЄ СЛОВО ДО ПОЕТА ВАСИЛЯ МАРСЮКА

Дорогий Василю Андрійовичу!

На початку про дві цікаві обставини. Ви стали членом Спілки письменників під сорок, і я «очленився» цієї пори. Це обставина перша.

Друга: нутром-осердям духу Ви до мозку кісток – мислитель. Навіть історико-філософський факультет, либонь, не випадково закінчили. Я також люблю філософію. Як, наприклад, свою дружину Ганнусю люблю. І, може, саме такий сценарій Божого промислу щодо нас, грішних і невиправних ідеалістів, уплинув на тонке, співчутливе розуміння й поезії, й філософії, й розуміння одне одного.

Отож – про «Вечірнє вогнище»: тепле воно, вогнище, і я не відчув – слава Богу – щонайменших протягів холодних у слові. Навпаки, вітровіння-спалахи – юнорожденні, світлі, сонячні. Ба більше: означення *сонячні*, сказати б, найточніше засвідчує про Ваш стражденний поетичний дар.

Як на мене, при перевиданні «Вечірнього вогнища» і назву варто поезіям дати «Сонячне вогнище», адже епітет «вечірнє» доладний лише, коли враховувати стан Вашого тіла – *вечірнього* (кожен із нас, смертних, тілом – раніше чи пізніше – вечоріє); стосовно ж духу Вашого – він молодо проміниться печально-проникливими протуберанцями, сонячно проміниться. А коли в людини дух сонячний, вона, вважай, з благословення нашим рідним Даждьбогом, – поет. І взагалі я переконаний: поетів народжує Сонце. Воно їх і забирає... Не все забирає – уточнюю – тільки плоть, а дух на небі світлому оселяється, аби ми від землі прогрішеної погляди свої туди спрямовували.

Коротко про Вашу ранню поезію, Василю Андрійовичу. Вона, одразу впадає в око, по-пушкінськи пругка, природна, наповнена музикою молодості, рястом-квітом від здорового сприйняття життя, примітна летючим ставленням до друзів, краси жіночої і ворохобними пошуками вірності. Майже фізично я відчуваю, як Ваша душа світлотінилася земною яскріючою любов’ю. Тоді, в літа молоді, бурхливі, Ви навіть не підозрювали, якими зарубками на серці закарбуються розчарування від келихів безоглядного кохання. З цього приводу пригадується Лев Толстой, який зазначив, що Пушкін відійшов за вічні обрії дуже вчасно, тобто не зазнавши пекучо-трагічних розчарувань років зрілості, а згодом – старості. Власне, Пушкін завершив своє коло життя саме так, як йому й було роковано; в «другому колі», як, скажімо, Вам чи Толстому, Пушкіну пожити не судилось...

Отже, щодо «першого кола», Василю Андрійовичу, Ви зауважуєте: «Вино самотності моєї раніш не так я важко пив: ще не була вона змією, бо я ще мріяв і любив, бо я ще вірував у казку, у молоді гарячі сни, я ще надіявся на ласку серед людей, серед весни». Це зізнання з Ваших уст зринуло якраз у «пушкінському віці», коли Вам тридцять сім було.

Але... ось почалося «друге коло»: покрутішали, їжачилися, баюристішали будні, сірими ставали чомусь, безвихідними: зневіра часом душу обпікала – хоч вовком вий, або ж – із мосту та в воду... В цих ситуаціях праглося щонайменшої хоча б зачіпки-віри, і найжаданішим було відкривання Бога, Бога – сонценосця, Бога – справедливця, Бога – всеправедника.

«Перехрестя. Чотири дороги.
Давні написи понад трьома:
«Шлях до правди.
До волі. До Бога.
Зупинися – чекає тюрма!»
А четверта гукає з плаката:
«Шлях безпечний!
Для хама і ката».

Усе суворіше, нав’язливіше і невідворотніше приходило сумовите усвідомлення:

«Вже досвід мій
все менше бреше,
спокусу радше омине...
Навіщо ти, кохання перше,
у снах навідуєш мене?»

Або ось така мініатюра вихлюпнулася із серця 1975 року:

«Весна проминає.
І цвіт опадає,
все тліє і в’яне –
змикається коло.
Були в мене мрії –
і вже їх немає,
і, мабуть, не буде ніколи...»

Отож почалися нещадні пошуки «правди простоти». В кожного з нас вони у тернах колючих, надто ж – для українців, надто – для справжнього українського поета ковані. Не випадково у прожитих Вами сорок років, Василю Андрійовичу, як присуд, як одкровення зблиснуло:

«Ісуса, кажуть,
розп’яли за те,
що об’явив себе
безсмертним Богом.
А Україна за що хрест несе?
У неї ж одібрали геть усе –
і волю, й долю,
й навіть віру в Бога».

Та чи не найпронизливіше мотив любові до безталанної України пронизує в поетичній перлині «Заповідальне»:

«Я прошу про одне:
як не стане мене,
правобіч покладіть
в домовину.
З-під землі буде
слухати вухо одне
піднебесну мою Україну».

Переступивши сорокалітню гору земного існування, естовом своїм, Василю Андрійовичу, Ви все дужче, гостріше наповнювалися Україною, чистою, ніжно-беззахисною любов’ю до неї. У вірші, написаному з приводу трагічної смерті Григора Тютюнника, читаю:

«Хтось у вині шукає втіху,
а інший лізе у петлю...
Як тяжко-важко
жити тихо!
Як тяжко-важко я люблю!»

...На початку листа, славний козаче Василю Андрійовичу, я зазначив, що попри терпку щемливість Ваших поезій, вони – сонячні, на межі болю, але біль сонячний, очисний. Додам також: Ваша поезія, мов ліки, цілюща. Насамперед для серця й душі. Вірші – не зайве підкреслити вкотре — сонячні тією особливою сумовитою радістю-усвідомленням народитися й жити під українськими небесами, коли наповнюєшся мудрим теплом «вечірнього вогнища», і, хай те вогнище таки вже вечірнє, а світить-гріє, як молоде справіку Сонце: ми під його сяючими світловими крилами почуваємося *сонцепоклонниками*.

Істинно й те, що «хто не мертвив свою юність, для того і старість – весна».

Добра Вам, нев’янучої молитви в Слові і Словом, Василю Андрійовичу!

З поклоном –
Олесь ВОЛЯ

м. Київ

Василь МАРСЮК

БІЛЬШ ЗА СЕБЕ ЛЮБЛЮ Я СВІТ, І ДО БОЛЮ ЛЮБЛЮ УКРАЇНУ!

БАЛАДА ДИТИНСТВА

Щось мені сумно сьогодні в саду,
і в холодку не сидиться на місці.
Може, що одуд гуде на дуду,
наче в Донбасі колись у дитинстві.

Не забувається давня гриза,
друзі-школярики в пам’яті й досі.
...Ліду Живенко убила гроза –
руса косичка і ніженьки босі.

Костя Кацай від сухот догорів,
сохнув листочком,
а тягся до книжки,
біля землянки сидів у дворі,
слухав мене
і покашлював нишком.

Друзі мої – а вже внуки тепер,
чом ви світанків своїх не доспали?
Чом я із вами тоді не помер,
теж обминувши життєві обвали?

Ми наче всі народились для мук –
дертись довіку із шахтної лави
із-під завалу, не чуючи рук,
дертись до світла,
до хліба, до слави.

Костику, Лідо, пробачте мені,
що вже на старості
став я плаксивим!
Вас пережив я на тисячі днів,
тільки із них
була жменька щасливих.

Світ я любив, мов комаха нектар,
зорям радів і колоссю у полі,
тільки давив мою душу тягар,
що Україна одвіку в неволі.

Друзі мої, внученята малі,
я вже збираюсь в край позасвітні,
там розкажу вам про все на землі.
Трохи пождіть, земляки мої рідні!

Вже не боюсь я ні гроз, ні сухот,
ані тієї, що ходить з косою,
тільки боюсь за нещасний народ,
що споконвіку живе під грозою.

Костику, Лідо, до ніг вам впаду
і розкажу, як за вас жив у світі.
Яблук візьму ось для вас у саду
і по пучечку барвінкових квітів.
18.06.2012 р.

* * *

Все дивлюсь на каштан під вікном
під весняним дощем
благодатним –
і життя видається сном,
неспокійним і безпорадним.

Більш за себе любив я світ,
і до болю любив Україну.
А чому це на старості літ
я приречений на самотину?

Мабуть, жив я і діяв не так,
ні любимим не став, ні багатим,
і не раз віддавав за п’ятак
те, що в серці цвіло діамантом.

І любив я, напевно, не тих,
і не з тих малював ікони,
змарнував стільки сил молодих
на чуттєві безумні полони.

Ох, історія ця не нова –
боротьба із самим собою.
А на душу спадають слова,
наче дощ, золотою крупою.

І себе я на думці ловлю,
що нічого від світу не хочу,
що й себе вже давно не люблю,
тільки співом навіщось морочу.

Чи не я то стою під дощем,
прикидаючись зелен каштаном?
Може, хтось це вважає плачем –
заперечувати не стану.

І нехай розлюбив я усіх,
і душа хай спустошена нині,
та все краще, що я зберіг,
до крупинки віддам Україні!
22.04.2012 р.

ЕЛЕГІЯ ПРОЩАННЯ

У теплий час зеленого розмаю
мене в саду чекає благодать.
Але чомусь і тут посеред раю
усе частіше став я сумувать.

Дивлюсь на квіти –
начебто прощаюсь,
зриваю плід – в останній наче раз.
Налив вина сьогодні замість чаю,
але й вино вже п’ється, наче квас.

Понад усе я дорожив любов’ю
і вигоді кивав лише здаля,
а все здобуте силою і кров’ю
тепер в мені холоне «до нуля».

Холоне неприкаяне кохання,
і рідний дім не гріє, як колись.
Тополі, як високі поривання,
шепочуться, що я вже натомивсь.

І на землі мені вже наче тісно,
і в далеч кличе запах полину...
Якщо й грішив – то каятися пізно,
якщо й любив – нікого не верну.

Лиш горлиці тут гомонять зі мною,
на всохлій гілці тужно гудучи,
та з місяцем я часом душу гою,
під хатою засидівшись вночі.

Кому я залишаю сад словесний?
Кому впадуть його плоди до ніг?
Йому віддав я всі найкращі весни,
зростив його, а друзів не зберіг.

Простіть мені колючому,
мов кактус,
простіть усі, кого не долюбив!
Ви думаєте легко це – прощатись
під шепіт саду й туркіт голубів?!
01.06.2012 р.

* * *

І знов багряна осінь, як завжди,
посіяла в моїй душі сум’яття.
І теплі дні, і золоті сади,
і журавлі прощаються, як браття.

Не знаю, заспокоюся коли,
коли охолодять мене сивини...
Дві пристрасті мене в житті вели:
любов до жінки і до України.

Жінки вже відпливли, як журавлі
ось відпливають
строфами розлуки,
а з ними розтають у синій млі
палкого літа всі любовні муки.

Ясних небес вам, молоді птахи,
і не журіть мене немолодого!
Я вас любив, а всі борги-гріхи
спокутую вже скоро перед Богом.

Я з Україною лишаюсь до кінця,
вона мене пригріє і зимою.
А чи мені пишатись до лиця?
Хай би вона могла пишатись мною!

Багряний гай горить,
як смолоскип,
обпалюючи крила журавлині.
Чи не тому у небі чути схлип
по літу, по мені, по Україні?
16.06.2012 р.

* * *

Сині прожилки рук моїх
про одне мені кажуть наче:
«Ти, не юний, уже б затих,
бо поезія – справа юнача!»

Так, мій стовбур уже постарів,
але ще зеленіє щоліта
і чекає ще гроз і вітрів,
і від сонця – побільше світла.

А струмки моїх синіх жил
все ж поволі зливаються з небом.
Стільки я усього пережив,
що живу вже давно не для себе.
22.04.2012 р.

* * *

За містом знов у казку я потрапив,
і далина заворожила знов,
довкола все,
як український прапор –
блакить небес і золото дібров.

І весело, і водночас тривожно:
не вічна ця осіння благодать.
Що довше тут лишатися не можна,
то журавлі не можуть не ридать.

Мені й самому жаль себе самого,
немовби вже й пожив,
а не наживсь.
Але кого покличеш на підмогу?
Усе позаду, все тепер – колись.

Ні сподівань рожевих на світанні,
ні радісних пісень не повернуть.
Все ж не кляну я дні свої останні,
лишаючи слова на незабудь.

Нехай вони,
мов клекіт журавлиний,
комусь впадуть на душу
хоч на мить!
Нехай впадуть на душу України,
що прапором у світі лопотить!
29.06.2012 р.

ДВА ПОРТРЕТИ

Ну що мені вам
розказати про себе,
про юність
в донецьких краях?
Кармінна заграва
вечірнього неба –
то кров бунтівнича моя.

Я там потопав
у розливах пшениці,
тужив колоском
на жнивах,
із неба дзвонили
невидимі птиці,
щоб голос я теж
подавав.

На світ я дивився,
як сонячний сонях,
і досі мій зір не огруб,
а ніч вугляна,
як шахтарська долоня,
хвилястий мій гладила чуб.

Донецьке роздолля
давно я покинув,
не той вже у мене портрет,
багато в степах відпалало карміну,
і я вже старий поет.

Все більше нагадую скошену ниву
із соняхом на межі,
що пізно квітує, і голову сиву
полощуть холодні дощі.

Нехай серед поля незатишно нині
і трауром дише земля –
та гріють мене ті заграви кармінні,
як юність донецька моя.
28.06.2012 р.

ТРАВНЕВИЙ ДОЩ

А дощ шурхоче в листі молодому,
а грім гуде над шелестом садів...
Серед весни і молодого грому
на всі сто весен я помолодів.

Хай не на сто,
а точно — на півсотні,
неначе повернувсь до юних літ
і наче став поетом лиш сьогодні,
охоплюючи оком цілий світ.

Із завмиранням слухаю зозулю,
що пророкує віку без жалю.
Я за своїм минулим не сумую,
бо там я вже нікого не люблю.

Там пережив я не одну оману,
і не одна ще, може, жде мене...
Як сонце пробивається з туману,
так і печаль усяка промине.

Хоч радощі мої тепер не часті,
світ за очі за ними не піду.
Хіба десь є у світі більше щастя,
як слухать дощ в травневому саду?

ВЕЧІРНЄ ВОГНИЩЕ

Вечірнє вогнище осіннє
в саду тріпоче, як крило.
Вгорі пташине голосіння
кудись на південь пропливло.

А до вогню мої дерева
зійшлися колом у танець.
Калина, наче королева,
вдягла рубіновий вінець.

І навіть груша темнокора
зняла з плечей туман, як шаль.
Як літо промайнуло скоро!
Як золотих деньочків жаль!

Це мій останній бал із садом
біля вогню серед пітьми,
перед мертвотним снігопадом,
перед обіймами зими.

Мої дерева напівтінні,
я теж із вами — напівтінь,
ви, дорогі мої, не винні,
що вже прожив я час цвітінь.

А ви ще вибухнете цвітом
у теплі ночі весняні,
ви ще натішитеся літом —
а в мене лиш зимові дні.

Мені осталось впасти плодом
на золотий від листя ґрунт,
простившись з вами, як з народом,
якому я віддав свій труд.

Отут згоріти б у пломінні,
а не сконати у гнитті!
Хай від вогню ми — напівтіні,
але напів-і-золоті.

* * *

Стогне завія груднева,
холод жене до грудей.
Буря ламає дерева.
Старість ламає людей.

Стогне за вікнами стужа,
наче минулі літа.
Не піддавайсь, моя душе,
ти ще така молода!

Нам не звикати до драми!
Віхола в серці мине.
Хтось за снігами-вітрами
згадує, може, мене.

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

ЛИСТОПАД

16

День працівників радіо, телебачення та зв'язку України.

1913 р. — відкрито Київську державну консерваторію ім. П. Чайковського — провідний вищий навчальний заклад України.

1917 р. — в колишньому ханському палаці у Бахчисараї відкрито Національний музей.

1924 р. — із Харкова пролунала перша в Україні радіопередача.

1966 р. — розпочався V з'їзд письменників України, який виступив проти русифікації і на захист української мови.

1967 р. — у Нью-Йорку розпочався I Світовий конгрес вільних українців.

2004 р. — на День працівників радіо, телебачення та зв'язку українські журналісти розірвали символічні кайдани, виготовлені із «темників».

Народився:

1788 р. — Дмитро Бантиш-Каменський, російський історик і археограф. Не відділяв історію України від історії Київської Русі, вважав українське козацтво визначальним чинником розвитку українського народу.

Дмитро Бантиш-Каменський

Померла:

1952 р. — Соломія Крушельницька, українська оперна співачка, педагог.

17

Міжнародний день студентів.

1663 р. — укладені «Батуринські статті» — п'ять умов, що їх уклав гетьман Лівобережної України Іван Брюховецький з представниками російського уряду Башмаковим і Фроловим як додаток до основних Переяславських статей 1659 року.

Батуринські статті підтверджували Березневі статті 1654 року, але містили додаткові пункти, за якими гетьманська адміністрація зобов'язувалась:

утримувати коштом місцевого населення російське військо в Україні;

повертати до Росії втікачів;

упорядкувати козацький реєстр, визначений попередніми договорами;

заборонити українським купцям продавати збіжжя на Правобережжі;

вивозити горілку й тютюн в російські міста, аби не порушувати державної монополії тощо.

1994 р. — Верховна Рада України скасувала декларацію про суверенітет Криму.

Народилися:

1788 р. — Михайло Щепкін, визначний актор української та російської сцени. В українському репертуарі був першим Виборним та Чупруном у п'єсах Котляревського «Наталка-Полтавка» та «Москаль-чарівник», що лишилися кращими в його репертуарі. Щепкін був приятелем Т. Шевченка і на його честь ставив «Москаля-чарівника» в Нижньому Новгороді 1857 року. Шевченко подарував йому свій автопортрет і присвятив поему «Неофіти».

М. Щепкін

1908 р. — Григорій Кочур, перекладач, поет, літературознавець, громадський діяч.

18

День працівників сільського господарства України.

1918 р. — відбувся братовбивчий бій під Мотовилівкою між сердюками Павла Скоропадського та повстанцями Симона Петлюри.

1933 р. — об'єднаний пленум Центрального комітету та Центральної контрольної комісії КП(б)У розглянув питання про «український націоналістичний ухил» і ухвалив постанову про припинення політики українізації.

1993 р. — Верховна Рада України ратифікувала Договір про скорочення стратегічних наступальних озброєнь СТАРТ-1 і Лісабонський протокол до нього.

Народилися:

1859 р. — Кость Левицький, голова Державного секретаріату ЗУНР, засновник і голова Національної ради у Львові.

1913 р. — Георгій Майборода, український композитор.

1921 р. — Дмитро Міщенко, український письменник, кандидат філологічних наук з 1955 р., лауреат премії Шевченка (1993).

Помер:

1957 р. — Володимир Савченко, генерал-хорунжий Армії УНР.

19

Помер:

1698 р. — Петро Дорошенко, гетьман України (1665-1676).

20

1943 р. — на Волині почала роботу 1 конференція поневолених Московщиною народів.

Народився:

1717 р. — Григорій Кониський, український письменник, проповідник, церковний і культурний діяч.

Помер:

1972 р. — Євген Адамцевич, сліпий бандурист, віртуозний виконавець українських народних історичних пісень, автор Запорозького маршу. Похований на кладовищі села Холмівки Бахчисарайського району в Криму.

21

1920 р. — Армія УНР покинула Батьківщину.

1921 р. — більшовики розстріляли під містом Базаром 359 полонених українських вояків, учасників Другого зимового походу.

Народився:

1830 р. — Андрій Маркевич, український громадський діяч, етнограф, правник, філантроп і музикант. Добився дозволу на перше повне видання творів Тараса Шевченка («Кобзар» під редакцією В. Доманицького, 1907).

22

1764 р. — указом Катерини II скасовано гетьманство в Україні.

1960 р. — запорізький завод «Комунар» випустив першу партію малолітражних легкових автомобілів «Запорожець».

2004 р. — початок Помаранчевої революції. Від 2005 року відзначається як День Свободи.

ЛІСОВА ПІСНЯ ІВАНА СИДОРУКА

Іван Васильович Сидорук — людина незвичайних уподобань, а відповідно і долі, й те, що, перебуваючи проїздом у Сімферополі, він знайшов дорогу до «Кримської світлиці», нас не здивувало, бо такі люди до нашої газети горнуться.

Приїхав Іван Васильович із Ковеля з трьома синами: меншеньких віз на відпочинок до Євпаторії, а старший, п'ятнадцятирічний Тарас просто взявся скласти їм компанію. Вдома лишилися лише дві маленькі донечки та господиня Світлана Василівна. Сім'я за теперішніми мірками не маленька. А її ж і прохарчувати треба, і кожному дати раду. Тож і запитала у Івана Васильовича, хто він за фахом і де працює, бо сумніваюсь, що, живучи на 9-му поверсі, можна годуватися із власного господарства. У відповідь наш гість назвався директором парку-музею архітектури та побуту Полісся. Але хоча слово «директор» і звучить переконливо, та ідея створення парку-музею виявилася швидше ідеєю, ніж її реальним втіленням.

Сьогодні, коли музеї-скансен набувають все більшої популярності, і якщо подібного немає на Поліссі, цілком ймовірно, що незабаром стараннями Івана Васильовича з'являться і традиційна українська хата минулого чи позаминулого століття, і вітряк, і кузня, — все, що характеризувало місцеві побут та архітектуру, як вже з'явилася окультурена зона для відпочинку. Проте у все це необхідно спочатку вкласти чималі кошти, а жити треба щодня. То, можливо, чоловік займається підприємницькою діяльністю?

І таки виявилося, що дійсно займається. Але ж якою! Іван Сидорук виготовляє дитячі іграшки, які колись були досить популярними і яких сьогодні не виготовляє майже ніхто. А опанувати цю техніку не так уже й важко. Досить столярного та слюсарного інструменту, власних рук і бажання, аби дітвора не забувала свого, народного, українського. В асортименті Івана Васильовича літунці, свистунці, деркачі, калатала, стукавки, фуркала, вітрячки, повітряні кульки та інші дивовижні речі, якими колись бавилася і маленька Леся Українка, спогади про котру перетворили пана Івана на дядька Лева Скулинського — прототипа одного із героїв «Лісової пісні». Цей дивовижний світ захопив Івана Сидорука настільки, що став для нього

другою реальністю, тож він зазиває туди і дітвору з допомогою всіх отих веселих чудернацьких звуків. Бо, можливо, є десь серед них ще одна маленька Леся, талант якої допоки дрімає і йому треба допомогти проснутися...

І старовинна народна іграшка користується попитом. Іван Сидорук — сьогоднішній «Лев Скулинський» — реалізовує свої вироби у Львові, Києві, Миколаєві, Чернігові. В цьому, як і у виготовленні іграшок, йому допомагають сини. За плечима у Івана Васильовича — Вижницьке училище декоративно-прикладного мистецтва, він є заслуженим працівником культури України, а ще — членом Народного Руху України. Недарма ж народився у Хотишеві, що був колись одним із центрів Українського повстанського руху. Тож любов'ю до України в тих краях нікого не здивуєш. Але ось такою дієвою, спрямованою у майбутнє, що стала способом життя, можна здивувати і місцевих патріотів, що вже казати про нас, кримчан. Іван-Лев, відвідуючи школи, охоче розповідає дітям про той період історії, який є для нього особливо привабливим, виступає з різноманітними проектами, організовує дитячі свята патріотичного спрямування. І справа його не пропаде з часом — її підхоплять сини і дочки, які підростають під лісову пісню живих дерев'яних іграшок.

Тамара СОЛОВЕЙ

ШАНОВНІ ЗЕМЛЯКИ! УКРАЇНЦІ! ЗВІЛЬНІМО УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО, ГАЗЕТУ, КНИГУ, КУЛЬТУРУ, ДУХОВНІСТЬ З-ПІД ОБЛОГИ ВЛАСНОЇ БАЙДУЖОСТІ Й ЧУХРАЇНСТВА!

КУПУЙТЕ, ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ, ЧИТАЙТЕ, ПРОПАГУЙТЕ, ПІДТРИМУЙТЕ РІДНЕ, УКРАЇНСЬКЕ!

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС «КРИМСЬКОЇ СВІТЛИЦІ» — 90269. Вартість передплати: 1 місяць — 9,27 грн.; 3 місяці — 27,21 грн.; 6 місяців — 52,77 грн.; на рік — 104,34 грн. Передплатіть «Кримську світлицю» не лише для себе — зробіть подарунок своїй школі, бібліотеці, рідним, знайомим: чим більше в українського друкованого Слова буде шанувальників, тим надійнішим буде його майбутнє! Адреса редакції: 95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, к. 14. Тел.: (0652) 51-13-24, (050) 957-84-40; ел. пошта: kr_svit@meta.ua; Інтернет-сторінка: http://svitlytsia.crimea.ua

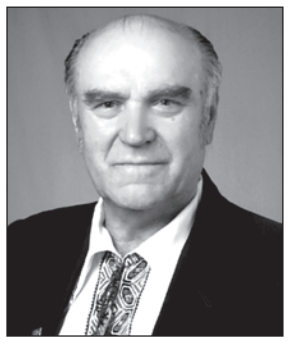

ВІТАЄМО!

Нещодавно нашому світличанському авторові й читачу письменникові Василю Дергачу виповнилося 85 років. Сердечно вітаємо Василя Олексійовича з цією поважною датою, бажаємо сил, здоров'я й снаги для нових щедрих творчих врожаїв на літературній ниві!

Принагідно нагадуємо читачам, що в нашій редакційній бібліотеці є подарована автором В. Дергачем книга «Кара Історії», уривки з якої публікувалися в газеті. Кого цікавить продовження — звертайтеся до «Світлиці»!

ф. П-1

Державний комітет зв`язку та інформатизації України

АБОНЕМЕНТ

На газету / журнал **90269** (індекс видання)

«Кримська світлиця»

(найменування видання) | Кількість комплектів

на 200 ___ рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куди _____ (поштовий індекс) (адреса)

Кому _____ (прізвище, ініціали)

ПВ | місце | літер

ДОСТАВНА КАРТКА-ДОРУЧЕННЯ

На газету / журнал **90269** (індекс видання)

«Кримська світлиця»

(найменування видання)

Вартість: передплати _____ грн. ____ коп.; персадресування _____ грн. ____ коп. | Кількість комплектів

на 200 ___ рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

поштовий індекс | код вулиці | буд. | корп. | кв.

місто / село _____ область _____ район _____ вулиця _____ прізвище, ініціали

«МЕНІ ТРИНАДЦЯТИЙ МИНАЛО...»

Нагадуємо, що ЛИШЕ ДО КІНЦЯ ЛИСТОПАДА приймаються матеріали на **творчий конкурс серед юних читачів** — школярів Криму і всієї України з нагоди 13-річчя кримської дитячої газети «Джерельце» під Шевченковим гаслом «Мені тринадцятий минало...». Надсилайте на адресу редакції (звичайною або електронною поштою) ваші **літературні, поетичні, публіцистичні твори** — на будь-які теми, які могли б бути надрукованими в дитячій газеті. Компетентне журі, яке очолює незмінний шеф-редактор «Джерельця» Данило Андрійович Кононенко, оцінить і відбере кращі творчі доробки, автори яких отримають шанс вибороти суперприз **(розкладний велосипед!)** та інші нагороди.

Крім творчих завдань є й цілком конкретні, за які будуть нараховані додаткові бали. Ось два з них:

— КОЛИ ВИЙШОВ ПЕРШИЙ НОМЕР «ДЖЕРЕЛЬЦЯ»?

— ХТО, НА ВАШУ ДУМКУ, НАДАВ ДЛЯ ПЕРЕМОЖЦЯ КОНКУРСУ У «ДЖЕРЕЛЬЦІ» ГОЛОВНИЙ ПРИЗ — ВЕЛОСИПЕД?

Чекаємо на ваші відповіді, вірші, оповідання, репортажі, новели, статті. Творіть! Дерзайте! Перемагайте!

* * *

На фото: юні читачі «Джерельця» з Волині брати Маркіян та Олексій Сидоруки з призовим велосипедом

НАГАДУЄМО про ще один наш газетний конкурс, де суперприз — НОУТБУК! Запитання за адресою: http://svitlytsia.crimea.ua/ks_44_12.pdf

ВІТАЄМО!

Напередодні свята української мови і писемності у школі № 43 міста Сімферополя відбувся ІІ етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури, де серед восьмикласників перше місце виборола учениця 8-А класу НВК «Українська школа-гімназія» м. Сімферополя Тетяна Совик. Вона набрала 49 балів з можливих 51, випередивши найближчу суперницю на 11 балів!

Досягнути такого результату вдалося завдяки наполегливості та завзятості вчителя й учениці. Людмила Петрівна Оскома, вчитель української мови і літератури, не шкодувала своїх сил і власного часу, підбирала для учениці додаткові завдання з мови та давала читати додаткову літературу, бо вірила в їхню спільну перемогу (адже минулого року Таня посіла ІІ місце).

До того ж Таня зайняла І місце і в міській олімпіаді із зарубіжної літератури, брала участь в олімпіаді з біології. І це не дивно, бо вона — відмінниця! Відвідує гімназійні гуртки «Пласт», «Танцювальний», а також театральну студію «Світанок» (керівник Алла Петрова), де має можливість спілкуватися зі своїми ровесниками рідною мовою і творчо вдосконалювати українське слово!

Вітаємо тебе, Тетянко! Бажаємо відмінного здоров’я і нових перемог!

МОЄ МІСТО

Моє Місто... Воно живе. Воно — це не будівлі, це навіть не люди, які в ньому мешкають. Воно для мене щось інше, що існує само по собі і разом з усім, що в ньому є, та всіма, хто в ньому живе.

Ми з моїм Містом зовсім нещодавно стали товаришувати. Раніше ми були чужими одне для одного. Я тільки зараз це зрозуміла. Зрозуміла, і мені стало легше жити в ньому, стало подобатися тут, не хочеться нікуди їхати, не хочеться розлучатися з ним.

Всі ми різні, по-різному відчуваємо одні й ті самі речі, по-різному розуміємо. Але я насправді знаю одне: товариські стосунки з ним, моїм Містом, не закінчаться ніколи, як ніколи в житті я не зможу назвати будь-яке інше місто Моїм. Немає міста, схожого на мій Сімферополь! Це тому, що кожне місто на свій лад є оригінальним, гарним, цікавим. Кожне місто може розповісти свою історію.

І нехай це місто не може відтворити дух багатьох століть, але й молодий Сімферополь може багато про себе розказати.

Так, Сімферополь порівняно з деякими іншими містами достатньо молодий: він був заснований у 1784 році. Початок Сімферополю поклав підписаний російською царицею Катериною ІІ указ. Безперечно, не тільки Російська імперія залишила слід у історії міста. Тут хазяйнували та називали цю місцевість своєю скіфи, готи, гуни, хозари, печеніги, половці, монголо-татари...

І недарма століттями за територію майбутнього нашого міста вели боротьбу різні народи! Майбутній Сімферополь знаходився у долині могутнього Салгіра, завжди привітного своїми прохолодними та затишними узбережжями. Крім живописних природніх пейзажів, степових скотарів та землеробів приваблювали сприятливі погодні умови: помірний клімат, родюча земля, багатий рослинний та тваринний світ.

Лише завдяки грекам Сімферополь має таке ім’я, адже раніше інші народи давали йому різні назви на свій лад. В історії нашого міста збереглися такі — Неаполь Скіфський, Ак-Мечеть, Керменчик... Але на згадку про ці давні часи залишилися лише поодинокі пам’ятки культури.

Вже з 1802 року місто потихеньку стає схожим на сучасне: у ньому були кузні, ринки, де торгували різним крамом, шинки, пекарні, постоялі двори. І місто вже стає головним центром Криму, що сприяє розвитку торговельних зв’язків. Про Сімферополь згадують мандрівники: місто було хоча й невеличке, проте мало вже достатньо гарних споруд.

Лише через деякий час Сімферополь стане містом «простих людей та багатіїв», побудує свої знамениті вулиці та пам’ятки культури, науки, залікує рани після революцій та війн, стане насправді прекрасним, радісно та щиро прийме у свої обійми різні народи, нагадуватиме про свою історію та розказуватиме її нам.

Я вважаю, що Сімферополь завжди залишиться містом праці, сили, надії та щастя.

Мар’ям ЯНДІЄВА,
учениця 5-Б класу НВК «Школаліцей» № 3
м. Сімферополь

СХАМЕНІТЬСЯ, ЛЮДИ, ПОКИ ЩЕ НЕ ПІЗНО!

Земля — величезна красива блакитна планета. Вона єдина в Сонячній системі, де є життя. Тут тварини, рослини і люди існують в єдиному просторі і залежать одне від одного. Але деякі дії людей негативно впливають на всю планету. Вони усе брали від природи, «не чекаючи милостей», а з віддачею не поспішали. Природа, як поранений птах, благає нас допомогти.

Люди стоять на порозі великої екологічної катастрофи. Нас оточує брудне повітря. Чому? Через що? Звичайно, завдяки людині. Адже викиди заводів, вихлопні гази, спалювання опалого листя — це робота рук людини. А вода, яку ми вживаємо, хіба вона чиста? Ні, ми і її торкнулись. Хто це робить? Промислові підприємства, очисні споруди, побутове сміття, мінеральні добрива — все це забруднює нашу воду. А ліси? Їх спалюють, вирубують, і ніхто не насаджує. Тварин ми тільки вбиваємо на шуби, отримуємо за це гроші. Нам гроші стали дорожчі за красу! І рослин ніхто не жаліє, люди їх зривають і забувають. Самі ж люди, які це все роблять, хворіють, тільки гроші для них дорожчі за здоров’я та життя.

Ні, досить це робити! Досить, зупиніться! Я чую, як говорять ліси, тварини і рослини. Вони просять про допомогу. Треба зупинитися, тому що скоро вся наша планета буде у Червоній книзі. Небо буде сірим, а моря, океани, озера будуть не блакитними, а чорними. Рослини, тварини загинуть і не буде життя на Землі. Схаменіться!!!

Ксюша ТИХА,
учениця 4-В класу НВК «Українська школа-гімназія»
м. Сімферополь

Є В КРИМУ РІКА САЛГІР...

Учні 2-Б класу НВК «Українська школа-гімназія» із Сімферополя отримали на уроці завдання скласти віршики про найвідомішу в Криму річку. Ось що із цього вийшло. (Закликаємо й інших школяриків спробувати свої сили у віршуванні. Кращі твори «Джерельце» надрукує!)

Є в Криму ріка швидка,
хоч вузенька та мілка.
А тече вона із гір,
називається Салгір!
Амалія ТОНОЯН

Тече річка,
Кришталева водичка.
Як би з тоїріченьки
Напитися водиченьки!
Даша МОШУЛ

Бігла річка-невеличка,
Біля неї йшла Марічка.
В річці сині хвилі,
Очам Марічки милі.
Валерія СЕМЕНКО

Є в Криму ріка Салгір,
Починається із гір.
Всім потрібна ця ріка,
Хоч забруднена вона.
Дмитро КРИСЬКО

Ось бачу я — тече водичка,
Це наша річка невеличка.
Біжить вода,
тече швиденько,
Мов стрічка в’ється
голубенька.
Іріх СЄІТ-АЛІ

Тече із гір Салгір —
мала ріка.
Вона мілка, але швидка!
Її водиця нам згодиться,
Щоб і умиться, і напиться!
Христина МИХАЙЛИЧЕНКО

Я прийшов до річки,
річки-невелички.
Там тече прозора,
блакитна водичка.
Аділь ХАРАКЧІЄВ

Є в моєму місті
Річечка міленька.
Вона така гарненька,
Але подекуди брудненька.
Діана РОМАНЮТА

Вздовж річки
люблю я гуляти,
Я буду завжди пам’ятати,
Як з мамою хліб купували,
На річці качок годували.
Микита ОЛЬХОВСЬКИЙ

У бабусі біля дому
Швидка річечка тече,
Невеличка та прозора,
Таємниці з гір несе.
Артем ОДАЙСЬКИЙ

В УКРАЇНІ ПОЧАЛИСЬ АКЦІЇ З ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ ЖЕРТВ ГОЛОДОМОРУ

Члени Громадського комітету зі вшанування пам'яті жертв Голодомору 1932-1933 років на засіданні в Києві ухвалили план заходів до 24 листопада – Дня пам'яті жертв Голодомору-геноциду. Відомі українські науковці проведуть серію Уроків пам'яті для школярів і студентів, присвячених подіям 1932-1933 років. 24 листопада в Києві біля Національного меморіалу пам'яті жертв Голодоморів, в усіх обласних центрах України та 32 країнах світу пройдуть пам'ятні заходи до 79-х роковин Голодомору. В рамках загальнонаціональної акції «Запали свічку пам'яті» мільйони українців запалять свічки у своїх вікнах.

Цьогорічна громадська кампанія до роковин Голодомору має на меті, насамперед, розповісти про тих, хто в 1932-1933 роках рятував співвітчизників від смерті. Як передає кореспондент УНІАН, про це під час засідання Громадського комітету зі вшанування пам'яті жертв Голодомору в Україні повідомив екс-віце-прем'єр-міністр України, співкоординатор комітету Іван Васюник.

Також планом на листопад-грудень передбачається, зокрема, проведення публічного Уроку пам'яті у Національному музеї «Меморіал пам'яті жертв голодоморів в Україні», презентація книги Андрія Козицького «Геноцид та політика масового винищення цивільного населення у XX столітті», книги Дмитра Гойдаченка «Червоний апокаліпсис: розкуркулювання та голодомор» та книги «Людяність у нелюдяний час».

Крім того, на 2012-2013 роки заплановано проведення кампанії громадської підтримки щодо встановлення пам'ятника жертвам Голодомору у Вашингтоні та випуск наступного року поштової марки і конверта у зв'язку із 80-ми роковинами Голодомору.

Також І. Васюник наголосив на важливості відновлення роботи над Національною книгою пам'яті жертв Голодомору наступного року. «Відновлення передбачає, перш за все, продовження збору спогадів, роботу з архівами», — сказав він і додав, що у найближчі рік-два планується внести дані ще мінімум про 100-200 тисяч загиблих.

* * *

Довідково. **Щорічно в останню суботу листопада в Україні вшановують пам'ять жертв голодоморів і політичних репресій.**

Голодомор 1932-1933 років — масовий, умисно організований радянською владою голод, який призвів до багатомільйонних людських жертв у сільській місцевості на території Української РСР (землі сучасної України за винятком семи західних областей, Криму і Південної Бессарабії, які тоді не входили до УРСР) і Кубані, переважну більшість населення якої становили українці. Голод настав внаслідок спланованої конфіскації урожаю зернових і всіх інших продуктів харчування у селян представниками радянської влади, що призвело до вбивства селян голодом у мільйонних масштабах, при цьому радянська влада мала значні запаси зерна в резервах і здійснювала його експорт за кордон. Причини цього масового злочину ніколи в СРСР не розслідувалися і ніхто з можновладців, причетних до злочину, не зазнав покарання. Впродовж десятиліть масове вбивство людей штучним голодом не тільки навмисно замовчувалося радянською владою, про нього взагалі заборонялося будь-де згадувати.

У 2003 році український парламент назвав, а 2006-го — офіційно визнав Голодомор геноцидом українського народу. 24 країни офіційно визнали Голодомор геноцидом українського народу.

13 січня 2010 року Апеляційний суд Києва визнав керівників більшовицького тоталітарного режиму винними в геноциді в Україні у 1932-1933 роках.

ГОЛОДОМОР 1932-33 РОКІВ НА ПІВНІЧНОМУ КАВКАЗІ

ЯК ГЕНОЦИД УКРАЇНСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ РЕГІОНУ ТА ЗАСІБ ЛІКВІДАЦІЇ СУБ'ЄКТА КОЛЕКТИВНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ

Дослідження присвячене проблемі визнання Голодомору 1932-1933 рр. на Північному Кавказі як спланованого геноциду української спільноти регіону. Даний геноцид супроводжувався протиправними діями, що мали характер лінгвоциду та знищення української автентичної культури Північного Кавказу і, зокрема, Кубані. Наведені у дослідженні докази цих злочинів проти людства[1] підтверджують наміри щодо знищення й дезорганізації української іредентної спільноти Північного Кавказу як суб'єкта колективних прав людини включно із правом на самовизначення аж до виходу зі складу радянської Росії...

Олексій КУРІННИЙ,
старший викладач кафедри міжнародного права і спеціальних правових наук факультету правничих наук Національного університету «Києво-Могилянська академія», директор програми «Права націй, національних меншин та корінних народів за національним і міжнародним правом» Центру міжнародного захисту прав людини НаУКМА

ПОХОДЖЕННЯ ПРИНЦИПУ САМОВИЗНАЧЕННЯ СПІЛЬНОТ. ІРЕДЕНТИЗМ

На сьогодні право на самовизначення є доктринально розробленим та закріпленим у низці міжнародних договорів (і навіть конституційних актів держав) важливим принципом у сфері прав людини, що являє собою право народів на вільне забезпечення свого економічного, соціального, культурного розвитку, а також право вільно встановлювати свій політичний статус, на державну самоорганізацію аж до відокремлення від метрополії[2].

Попри те, що саме поняття «самовизначення націй» було вперше вжито в сучасному значенні на Берлінському конгресі 1878 року, названий принцип історично розвинувся на основі ідеї «народного суверенітету» – повновладдя народу (не тільки в державному, але й все більше в етнічному розумінні) – на своїй території. Проблема самовизначення народів стала актуальною в середині XIX століття у контексті «принципу національності», який являв собою ідею об'єднання в одній державі населення зі спільною мовою, а отже, передбачав проведення державних кордонів відповідно до етнолінгвістичних критеріїв[3]. За наслідками революцій 1848 року відповідно до «принципу національності» виникли дві нові національні держави – Німеччина та Італія.

Однак з огляду на невключення до складу новостворених держав усієї їхньої етнічної території, а також через невдалі спроби домогтися незалежності іншими бездержавними народами «принцип національності» закономірно набув особливої гостроти у формі іредентизму (італ. irredento – незвільнений, підвладний іноземному пануванню). Виникнувши наприкінці XIX століття як суспільно-політичний рух за приєднання до Італії етнічних прикордонних земель – Трієста, Трентіно, Фіуме, він набув значення загальної доктрини щодо об'єднання розірваних кордонами етнічних земель певного народу в єдину його національну державу. Іредентизм потенційно міг стати небезпечним явищем для імперій, оскільки розірвані державними кордонами народи могли не вдовольнитися навіть статусом широкої автономії в межах метрополії (як у випадку Північної Ірландії) – прагнучи до єднання з представниками свого народу по інший бік кордону. Загрозу іредентизму для Російської імперії з боку національних окраїн свого часу визнав навіть В. І. Ленін – стосовно народностей російських окраїн, що мають по інший бік імперського кордону братів із більшою національною незалежністю (як-от, шведи, поляки, українці, румуни)[4]. Надалі те ж саме було визнано Й. Сталіним у контексті прагнення українства РСФРР до возз'єднання із УРСР. Дійсно, активне зростання національної свідомості й самоорганізації пригноблених імперіями іредентних народів (ними в першій третині XX ст. були греки та вірмени Туреччини, а на початку 30-х років таким залишалось українське населення РСФРР, передусім на прилеглих до радянської України територіях, на Кубані та всьому Північному Кавказі) вимагало вжиття імперіями невідкладних заходів щодо визнання за такими народами самовизначення – чи подальшого пригнічення і навіть знищення народів з метою перешкодити їм у реалізації права на відокремлення та створення самостійної держави (вірмени) або приєднання до існуючої власної національної держави (українці, греки).

ХАРАКТЕР ДІЙ ЗІ ЗНИЩЕННЯ СПІЛЬНОТИ ЯК НОСІЯ САМОВИЗНАЧЕННЯ

Відомий російський дослідник політико-правових аспектів принципу самовизначення О. Тарасов вів мову про наявність лише чотирьох моделей поведінки метрополії щодо самовизначення спільноти у разі чітко засвідченої та доведеної на міжнародному рівні її волі здобути власну державність та (або) відокремитись від метрополії[5]. Єдиний у даному контексті правомірний спосіб – це визнання такого права за спільнотою, зокрема й іредентною, що і було здійснено стосовно іредентних народів Австро-Угорщини (італійців, поляків, румунів, українців). Всі інші названі автором три способи вирішення національного питання (і, зокрема, іреденти), беззаперечно, є неправовими. Однак якщо асиміляція спільноти (у тому числі й лінгвоцид) та її депортація (виселення з історичних місць проживання) на загал є грубим порушенням індивідуальних і колективних прав людини та залежно від обставин може як мати ознаки геноциду (як у випадку кримських татар), так і не мати (греко-болгарський, а також українсько-польський обміни населенням; до певної міри – післявоєнне переселення німців), то фізичне знищення спільноти як множини людей – її представників – однозначно має характер геноциду як злочину проти людства. Прикметно, що саме такі способи перешкодити спільнотам у самовизначенні і було використано авторитарними імперіями, що прагнули територіальної і національної єдності – Османською імперією (Туреччиною), Третім Рейхом (Німеччиною), СРСР (Росією). Кожна із названих імперій використовувала один із цих методів або їх сукупність. Так, Рейх фізично винищував циган та євреїв за етнічною ознакою, слов'ян же прагнув частково знищити, частково асимілювати й депортувати. Істотно іншою була турецька політика щодо християн у 1914-1922 роках: фізичне винищення найбільш суспільно активних груп християн (греків і вірмен) із їх депортацією вглиб території, що супроводжувалось асиміляцією решти спільноти. Зібрані й вивчені впродовж багатьох років архівні документи й матеріали свідчать про застосування в СРСР щодо українців (на відміну від знищених циган і євреїв, а також від депортованих кримських татар і народів Північного Кавказу) комбінації злочинних дій, основою яких було знищення значної частини спільноти та асиміляція решти із обмеженим застосуванням депортації. На відміну від позиції Рейху щодо євреїв, ні Туреччина, ні СРСР не прагнули фізичного знищення спільнот, що боролись за самовизначення (адже обом імперіям потрібні були демографічні ресурси, тобто «раби»), вони прагнули домогтися зникнення спільноти та інтеграції її решток до титульних націй. Тобто СРСР не мав наміру (та й не міг з економічних міркувань) фізично знищити всіх українців Кубані – він планував виморити голодом найбільш активну їхню частину і зросійщити решту, з метою розпаду їхньої спільноти і остаточного вирішення українського питання Кубані і Північного Кавказу. На відміну від геноциду євреїв і кримських татар, дезорганізація соціальних груп іредентних народів була необхідною умовою збереження кордонів Туреччини, РРФСР в умовах інтенсивного національно-культурного відродження грецької, вірменської та української етнічних спільнот, що компактно проживали на значній території своїх авторитарних метрополій.

ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ ПІВНІЧНОГО КАВКАЗУ У 20-х – НА ПОЧАТКУ 30-х РОКІВ XX СТОЛІТТЯ

Українське населення Північного Кавказу являло собою класичну іреденту (як суцільна українська етнічна територія, прилегла до кордонів УРСР) і автоматично становило потенційну небезпеку для збереження усталених від 20-х років кордонів РРФСР. Особливу загрозу для цілісності Росії українство Північного Кавказу становило з двох причин: з урахуванням усієї попередньої етнодемографічної історії кубанського українства та його суспільно-політичної активності, а також з огляду на стрімкі процеси національно-культурного відродження українства Північного Кавказу під впливом політики коренізації. Так, з другої половини XIX ст. аж до 20-х рр. XX ст. Кубанська область відповідно до всіх статистичних даних та оцінок дослідників була переважно українською за населенням і його мовою[6]. В ультиматумі більшовикам від 4 грудня 1917 р. Центральна рада фактично визнала за Кубанню право на самовизначення[7], яке і було реалізоване восени 1917 р. зі створенням Кубанської Народної Республіки, проголошеної незалежною у січні 1918 р. Зазначене утворення виявляло стійкі і послідовні українофільські тенденції. Так, Отаман Всевеликого війська Донського П. М. Краснов станом на 1918 р. зазначав, що Кубанська рада розкололась на дві провідні течії: українську та самостійницьку, причому українці переконували кубанців цілковито увійти до складу України. Керівники КНР Л. Бич та М. Рябовол[8] вели переговори з гетьманом Української Держави П. Скоропадським про об'єднання з Україною. Українська спільнота Кубанської республіки стрімко самоорганізовувалась та формувала власні органи влади аж до скликання окремої Чорноморської Ради, яка висловилась за возз'єднання з Україною. При цьому кубанське українство протиставляло себе російській частині козацтва. А. І. Денікін, оцінюючи ситуацію, зазначав: ворожнеча між чорноморцями-українцями та лінійцями-росіянами могла легко спричинити повний розрив та ставила на порядок денний питання щодо виокремлення зі складу Кубанського війська округів російських козаків-лінійців і приєднання їх до Терського війська[9]. Проте надалі, з огляду на події громадянської війни, зокрема русифікаторську політику Денікіна та безперервні кровопролитні війни з більшовиками, українство в регіоні прийшло до занепаду. За даними (можливо, неповними) радянського перепису населення 1920 р., на території Південно-Східного краю радянської Росії проживало лише 11% українців і, зокрема, 14% на Кубані[10], які перетворились із домінуючої спільноти на незначну національну меншину і з огляду на це не увійшли до складу радянської України. Однак подальші події українізації докорінно змінили становище. Кубанські українці отримали реальне забезпечення надзвичайно широких культурних та освітніх прав: було відкрито сотні українських шкіл, а число українських учнів, які навчалися в школах рідною мовою, зросло з 12% в 1928-1929 н. р. до 80% в 1931-1932 н. р.[11] Було відкрито педагогічний технікум, значний обсяг літератури видавався українською мовою, з УРСР надсилались підручники. Ішло становлення місцевої української національної інтелігенції.

Зазначені умови національного життя сприяли відчутному збільшенню чисельності українства регіону, яке з 14% зросло до 37%, а на Кубані – до 41,1% із абсолютною більшістю в окремих районах[12]. Втративши державно-політичну еліту внаслідок громадянської війни, переживши період інтенсивної асиміляції та опинившись поза Україною, українська спільнота Кубані лише встигла самоорганізуватись, виявити себе як спільнота та домогтись обмеженої реалізації культурних прав. Про політичні права і, зокрема, самовизначення не йшлось, навпаки, українці Північного Кавказу являли собою безпрецедентний приклад безправ'я у контексті радянської національної політики. В Північно-Кавказькому краї існувала низка національних районів, та жоден із них не був формально українським із очевидної причини: чисельність і територія проживання українців, що в 1926 р. становили більшість у 37 районах Північно-Кавказького краю (і, зокрема, у 19 районах Кубані), перевищували аналогічні показники для автономних республік РРФСР і навіть для Вірменської РСР як союзної республіки, не кажучи вже про Молдавську АРСР у складі УРСР, тож пояснити значну чисельність компактно розташованих українських національних районів у РРФСР за відсутності в українців Росії власної республіки і без приєднання їх до України – з позицій права було б неможливо. Разом із тим активізація політичних вимог українства ставала незворотною: радянська Україна замість перетворення на об'єкт тяжіння західних українців Польщі, Румунії і Чехословаччини стрімко перетворювалася на П'ємонт для східних українців[13]. Саме в цей час питання перегляду кордонів педалювались народним комісаром освіти УРСР М. Скрипником: політбюро ЦК КП(б)У з ініціативи М. Скрипника 21 травня 1927 р. ухвалило резолюцію: «Поставити питання про приєднання до України земель з більшістю українського населення, що з нею межують»[14]. Фактично ж УРСР від імені українців як суб'єкта права на самовизначення боролась за належну його реалізацію, і вимагала дане право для кубанців як невід'ємну частину єдиної української спільноти. Зазначені вимоги і тенденції, вочевидь, налякали Й. Сталіна та вище радянське керівництво, яке зрозуміло, що єдина можливість вирішити питання перегляду українсько-російських кордонів і самовизначення української спільноти Північного Кавказу полягає у ліквідації цієї спільноти.

(Продовження буде)

(Список використаної літератури та посилання на першоджерела будуть розміщені на сайті «КС» у кінці публікації)

Михаил ЛУКИНЮК

КРАТКИЙ ЭКСКУРС В КРЫМСКО-РОССИЙСКО-УКРАИНСКУЮ ИСТОРИЮ

С ОТДЕЛЬНЫМИ ФРАГМЕНТАМИ ИЗ ДИСКУССИЙ АВТОРА В ИНТЕРНЕТЕ

(Продовження. Поч. у № 31-45)

А вот как она описана в известной «Хронике» польского хрониста XVI ст. Стрыйковского (цит. по кн.: Похилевич, 1864. – С. 348-349): «*Литовский князь Ольгерд, укрепившись на троне литовском, задался целью освободить южную Русь от татар, а потому с четырьмя племянниками своими – Александром, Константином, Юрием и Федором* (сравните «литовские» имена с именами, преобладавшими «на Москве». – см. п. 2.13. – **М. Л.**) *Кориятовичами – собрал войско и отправился из Новогрудки супротив татар в Дикие Поля. Когда ополчение* (а оно состояло преимущественно из украинцев и белорусов. – **М. Л.**), *пропустив Канев и Черкассы, пришло к урочищу Синяя Вода, то они увидели в поле возглавляемую тремя цариками большую орду татар, разделенную на три части. Ольгерд разделил свое войско на шесть частей и расположил их полукругом, чтобы татары не смогли, как обычно бывало, обступить и поражать стрелами. Татары немедленно и густо выпустили из луков железный градопад. Они несколько раз пытались разорвать ряды ополчения быстрыми атаками, но это им не удалось, потому что руссы, удерживая порядок, быстро расступались. Затем Литва с Русью атаковали с обеих сторон татар и, став к рукопашному бою с копьями и саблями, покачнули передние татарские ряды*». Татары «*не смогли выдержать натиска, начали смешиваться и поспешно отходить широкими полями. Все три царика татарских погибли в битве, а при них – многие мурзы и уланы. Трупом татарским укрылись поля и заполнились реки*». Победителям достались «*несколько десятков лошадиных табунов и верблюдов, а также весь обоз и имущество*». Города Торговицу, Белую Церковь, Звенигород «*и все поля аж за Очаков, от Киева и Путивля до устья Дона освободили от татар... Воспользовавшись победой, Ольгерд возвращался назад через Подолье, где тоже татары проживали.., и там побил и выгнал их. Лишь немного их спаслось...*»

А вот как лаконично подытоживает эту победу Густинская летопись: «*И оттоли от Подолья изгна власть татарскую*». Короткое упоминание наводит также Никоновская летопись (Летописный сборник, именуемый Патриаршею.., 2000. – С. 2), которая, в отличие от предыдущей, где вообще не указана дата, дает это известие «*под г. 1363»: «Того же лета князь великой литовский Ольгердъ Гедиминовичъ Синюю воду и Белобережье повоева*».

Таким образом, эта, на самом деле «*первая серьезная попытка*» русичей освободиться от татарского ига, была действительно успешной: ибо «*оттоли*» – более чем на столетие раньше Московии – от татар было освобождено сначала Правобережную, а затем и Левобережную Украину. Но не пытайтесь прочитать об этом в десятках (если не сотнях!) томов энциклопедий и энциклопедических словарей, которыми плотно набиты полки известных киевских библиотек, – там этого нет[1].

Но, если воспользоваться спортивной терминологией, имперские «арбитры» эту «попытку» почему-то не зачли, а затем, через 18 лет, провозгласили «первой» совсем другую – даром, что безрезультатную. И только восьмитомное академическое издание «Історії Української РСР» (Київ, 1979) не обошло вниманием эту, как смело сказано в разделе «Хронологии» первого тома, «*победу литовских и украинских войск над татарами в урочище Синяя Вода*» – ей щедро выделено целых... четыре строки текста. Да и то только короткой цитатой из Густинской летописи – и без каких-либо объяснений...

2.11. *«Русские должны разговаривать по-русски!»* К ВОПРОСУ О «ЯЗЫКЕ» И «МОВЕ». Мотивы, вынуждавшие имперского министра Валуева упорно твердить, что «*никакого особенного малорусского языка не было, нет и быть не может*», добавляя, что «*наречие его, употребляемое простонародьем, есть тот же русский язык, только испорченный влиянием на него Польши*», вполне понятны: тривиальное проявление бациллы великодержавия, которую он должен был в себе лелеять хотя бы «по должности».

Да если бы этого окаянного «*малорусского языка*» (по-украински – *мовы*) и в самом деле «*не было*», то не существовало бы ни малейшей причины вообще об этом говорить[2]. Однако это их постоянное, как говорил мудрец Винни-Пух, ж-ж-ж-ж, то есть жужжание касательно его, языка, якобы несуществования, – неспроста: именно то, что он, невзирая на бесчисленные «*высочайшие*» запреты, упрямо продолжал быть, являло собой для империи значительно большую угрозу, чем любой внешний враг. Живой украинский язык влиял на формирование психики у его носителей, способствовал возрождению украинского самосознания, единственно способного сплотить безликую массу «*малорусских подданных*» в украинский народ, естественным стремлением которого станет неудержимое стремление к воле, перед которым не способны устоять и наиболее прочные стены «*тюрьмы народов*», и это не давало покоя кремлевским руководителям всех мастей, иссушало им сердца денно и нощно.

Попробуем выяснить, как писал Нестор-летописец, «*откуда есть пошла*» столь раздражительная для великороссов «мова» (и отчего бы это? Ведь не раздражает их, скажем, сербский или хорватский языки – по сути, «сверстники» украинского). Когда, как и откуда взялся «великий и могучий», и «*хто [в Киеве] почалъ пѣрвѣе...*» использоваться. А также каково значение родного языка ДЛЯ ВСЯКОГО НАРОДА.

«*Понятие «великорусский язык» означает явление более позднего происхождения; перед становлением этого языка продолжалась* ***обособленная*** *жизнь северо-руссов* (тогда еще преимущественно угро-финнов. – **М. Л.**) *и средне-руссов* (их автор называет еще «*полуденно-русским племенем*», имея в виду праукраинцев. – **М. Л.**)*;* ***ГОВОРИТЬ О ЯЗЫКЕ ПРАВЕЛИКОРУССКОМ МЫ НЕ МОЖЕМ***», – подчеркивал академик А. Шахматов (До питання.., 1913. – С. 8). Что совершенно справедливо, т. к. «великий и могучий» развился не из языков автохтонных жителей северо-востока (**угро-финны**), как украинский и белорусский, а был сформирован **в более поздние времена** из принесенного на те территории переселенцами из Киевской Руси церковнославянского (древнеболгарского) языка.

Нежелание мириться с этим раздражительным историческим фактом [как и с тем, что творец и носитель «мовы» украинский народ существовал задолго до образования как российского (сперва – московского) государства, так и самого великорусского этноса – от времен Киевской Руси], который сводил на нет все попытки подвести под взлелеянный в мечтах храм «тысячелетней России» исторические фундаменты, крайне раздражало зодчих – вплоть до полной потери здравого смысла. Это красноречиво продемонстрировал некий ретро-дайджест «Украинский сепаратизм в России» (1998), доверху наполненный галиматьей соответствующей направленности, пересказывание которой было бы просто проявлением неуважения к читателю. Собственно, и не переводил бы читательское внимание на те нелепые бредни пораженного великодержавным шовинизмом сознания авторов дайджеста (тем более, что сформировались они еще в так называемые «дореволюционные» времена), что лишний раз подтверждает его – шовинизма – характеристику как «*параноидальное мировосприятие*» (Касьянов, 1999), если бы не одно обстоятельство: напечатана та подборка в несколько сотен страниц не каким-то там «самопалом», каким нынче никого не удивишь, а как официальное приложение к журналу «Москва». А следовательно, сегодня эти взгляды, вероятно, разделяет как сама редакция популярного и солидного московского журнала, так и – по крайней мере, так должна считать редакция «Москвы», поскольку взялась перепечатывать этот заплесневелый хлам, снабдив его разлогой вступительной статьей, – какая-то часть его читателей.

Пропустив мимо ушей основной материал, поскольку и те «научные» домыслы, и их приснопамятные авторы давно отошли в небытие, хотя бы бегло заглянем в упомянутое предисловие (Украинский сепаратизм.., 1998. – С. 5-22). Написано оно современным автором, составителем сборника, а следовательно, изложенные в нем взгляды, вероятно, способны репрезентовать позицию хотя бы какой-то части современной московской публики. Взявшись отстаивать «*историческую правду*», автор вступительной статьи М. Смолин пытается уверить потенциальных читателей, якобы таких понятий, как государство Украина, украинский народ, украинский язык (у него все это, конечно, заключено в кавычки) «*история не знает... – их нет. Это – фетиши, созданные идеологией наших врагов. Их существование продлится до тех пор, пока россияне в России не получат себе религиозной, государственной и национальной свободы*». Таким образом, «по Смолину» выходит, что именно независимая Украина является причиной современного русского закрепощения. А потому «*национально мыслящие русские люди* ***обязаны, ради будущего русского народа***, – надрывается он, – *ни под каким видом* ***не признавать прав на существование*** (просто тебе новоявленный Мария Дэви Христос, считающий себя, если не Богом, то «вторым после Бога» – и то только потому, что место «первого» уже занято. – **М. В.**) *за государством «Украина», «украинским народом» и «украинским языком»*.

Особенное раздражение – и, соответственно, насмешничание – этого махрового украинофоба вызывает «несуществующий» украинский язык, относительно возникновения которого он выдвигает ряд взаимоисключающих гипотез (впрочем, не совсем собственных, ибо это делалось и задолго до него): то называет его искусственно созданным австрийским правительством (чтобы отделить «*русских в Австро-Венгрии от русских в России*») **языком**, то «*областным* ***диалектом*** (что, по сути, отрицает первую «гипотезу». – **М. Л.**), *по аналогии похожим на нижнесаксонский и швабский в Германии, венецианский и сицилийский в Италии, провансальский и гасконский во Франции*», то «*искусственно изобретенным* ***жаргоном*** (а это вовсе не то же, что диалект. – **М. Л.**), *насыщенным польским языком*». И все это якобы было «*сознательной попыткой отвести малорусское население от общероссийского [язык Лермонтова и Пушкина] языка и от церковнославянских языковых корней вообще*». В действительности (странно, что М. Смолин этого не знает), церковнославянский язык является корневым именно для российского, в свое время **искусственно навязанный предкам современных великороссов**, для подавляющего большинства которых тогда родными были угрофинские говоры. **Напротив, украинский язык встал на собственном корне задолго до прихода в Киев – вместе с христианством – церковнославянского (древнеболгарского) языка**, который с тех пор начали использовать параллельно с местным, староукраинским.

Впрочем, даже «*родоначальник сов. литературы*» («УСЭС», 1988) М. Горький, не взирая на то, что на запрос правительства Российской империи относительно того, чем же в действительности является «*малороссийское наречие*», императорская Академия наук, которую вряд ли можно заподозрить хотя бы в малейшем потворствовании украинизации, официально ответила еще в феврале 1905 года, что, по ее мнению, украинский (малороссийский) – это **не диалект российского, а отдельный язык**, в своем письме украинскому писателю А. Слисаренко от 07.05.1926 г. из Капри отмечал, что и «*при старом режиме... [он] протестовал против таких явлений*», то есть, чтобы «*сделать.... украинское наречие... «языком»* (Сергійчук. Вашу «Мать».., 1992).

При этом господин Пешков также возмущался тем, что этим якобы еще и «*угнетают тех великороссов, которые очутились в меньшинстве на поприщах распространения данного наречия*». На что Слисаренко, в частности, возразил, что хотя «*возрождаемая пролетарская Украина*» и «*потребовала от излишне спесивого российского чиновничества, мещанства и интеллигенции уважения к своей культуре и языку*», но, однако, «***заставить наглеца уважать хозяина страны*** *еще не значит угнетать этого наглеца*»[3]. И вот это «*хозяин*», в понимании украинский народ, и «*страна*», в понимании Украина, да и прозрачный намек относительно «*наглеца*» – все это трагически отразится на судьбе Слисаренко: уже через два года, приехав в Харьков на встречу с местными писателями, «великий пролетарский писатель» и «основатель социалистического реализма» вдруг – ни с того ни с сего – «*охарактеризовал Алексу Слисаренко... шовинистом*»; а уже вскоре кровавый 1937-й навсегда остановит пылкое сердце этого патриота родной земли.

Но не будем ворошить старое – давайте-ка, используя спортивную терминологию, посмотрим, например, на результат прохождения этой испытательной «трассы» известным современным русским мыслителем Г. Федотовым (1991, т. 1, с. 249-250): «*Проблема Украины является самой тяжелой из ряда национальных проблем будущей России. Не решить ее – значит погибнуть, то есть перестать быть Россией. Мы присутствуем при бурном и чрезвычайно опасном для нас процессе зарождения нового украинского сознания, по существу, новой нации. Она еще не родилась, и ее судьба еще не определена.* ***Убить ее*** (?! – **М. Л.**) *невозможно, но можно работать над тем, чтобы ее самосознание утверждало себя* ***как особую форму русского самосознания****. Южнорусское (малороссийское) племя было первым творцом российского государства, заложило основы нашей культуры и* ***само себя всегда называло русским****. Настаивая на этом, мы, россияне, правильнее выражаем историческую идею украинофила, чем современные самостийники, которые предают свой народ*». Нынешние сторонники «*единства славянских народов*» тоже убеждены, что «*амбициозная*», на их взгляд, «*лексика «самостийности» – это не истинный язык народного существования*» (Россия на пороге.., 1996. – С. 42). Российский шовинист всегда был уверен, что именно он «*правильнее*», чем мы сами, выражает наши потребности – ничего не изменилось и в настоящее время.

Такой же «валуевской» программы действий придерживаются и многочисленные малороссы-подпевалы, сущие в Украине. И пока «единая оппозиция» тешит себя будущими победами (бывший «фронтовик» Яценюк убеждает сомневающихся из обоих противостоящих лагерей, что она уже «*в наших руках*»), этот янычарский легион действует. Посмотрите, каким бандитско-рейдерским набегом 3 июля 2012 года они протянули (такая воровская поспешность привела к тому, что даже суперопытный «серый кардинал» ВР коммунист Мартынюк после того, как первая попытка внести законопроект в повестку дня Верховной Рады неожиданно потерпела фиаско в 219 голосов, второпях забыл поставить вопрос внесения его в повестку дня на голосование!) одиозный колесниченко-киваловский законопроект «О принципах государственной языковой политики» через Верховную Раду Украины, невзирая на то, что Председатель ВР Владимир Литвин накануне на брифинге, состоявшемся после завершения заседания Согласительного совета Верховной Рады, заявил (http://chairman.rada.gov.ua/chairman7/control/uk/publish/article?art id=65167&cat id=49211), что проект закона о принципах языковой политики не будет рассматриваться на нынешней пленарной неделе в парламенте, поскольку «*этот вопрос не может рассматриваться, т. к. он и не подготовлен, и вызывает политическое противостояние и споры*». «*Этих двух причин достаточно для того, чтобы его не рассматривать*», – заверил руководитель парламента, добавив, что «*неожиданностей не будет*».

(Продовження буде)

** Список першоджерел за адресою: http://svitlytsia.crimea.ua/index.php?section=article&artID=10683*

[1] Как и того, что значительную часть армии Донского составляло войско, приведенное с Украины: сыновья Ольгерда, Андрей и Дмитрий, по словам архангельского летописца (Бантыш-Каменский, 1993. – С. 23), «*присоединились к полкам его* ***с сорокатысячным*** *войском*». Это было весьма ощутимое пополнение, особенно, если вспомнить, что, по мнению некоторых авторов, 150 тысяч насчитывало общее количество людей в войске князя Дмитрия, а не «*ратных людей*». Да и победную стратегию ведения боя предложили, более того – «*настояли*» на своём, те же Ольгердовичи, что, как справедливо отмечает историк, «*еще более возвышает их славу*».

[2] Будто отвечая многочисленным валуевым, которые и сегодня не перевелись на благодатной украинской (до чужедальних нам и дела нет) земле, А. Крымский писал в своем письме Борису Гринченко (АД: Лист А. Кримського.., 1892, арк. 20-21): «*Кто я такой отроду? – спрашивал я себя: никак не украинец. Кто я de facto? – De facto (по воспитанию)* ***я больше всего русский великоросс, и никакого языка не знаю так хорошо, как знаю великорусский... Ну, а ЕСЛИ ЯЗЫКА УКРАИНСКОГО НЕ СУЩЕСТВУЕТ, ТО ОТЧЕГО ЭТО Я, ВЕЛИКОРОСС, СДЕЛАЛСЯ УКРАИНОФИЛОМ? Почему? Почему?*** *Не лучше ли предаться российству, которое мне дало все лучшее, что я имею в себе? ...зачем мне было украинство, когда в объятиях российства мне был душевный рай»?!* Дальше Агатангел Ефимович рассказывает Гринченко, как в последний год его пребывания в Москве «*находилось немало господ*», которые хотели видеть в нем «*светлую личность*» и «*талантливость*». Они составили ему очень хорошую репутацию, а затем и ввели его в московское общество литераторов и ученых. «*После общества студентов это новое показалось мне целительной водой. Можно было надеяться, что оно меня так соблазнит, что я отпишусь от украинства* (огромное количество молодых провинциалов с легкостью так и «соблазнялись» этим! – **М. Л.**). ***А между тем ничего этого не делается, и я такой же горячий украинофил, как и был, только немного поумневший***».

[3] Даже украинские коммунисты иногда осмеливались выступать против шовинистического притеснения – это, например, нашло свое отражение в резолюции XII партсъезда компартии Украины (январь 1934 г.), где, в частности, отмечено (XII съезд.., 1934. – С. 293): «***Великодержавный русский шовинизм есть как и раньше главная опасность в масштабе всего Советского Союза...***»

«ВЕРТАЙСЬ, РІДНА МОВО, У СЕРЦЕ НАРОДУ, У ДУШУ ВКРАЇНИ...»

Найбільше та найдорожче добро в кожного народу — це його мова, ота схованка його духу, його багата скарбниця.
Панас Мирний

9 листопада традиційно святкується День української писемності та мови. Це свято було встановлено Указом Президента України у 1997 році і відзначається щороку на честь українського літописця преподобного Нестора. Вважається, що саме з преподобного Нестора Літописця і починається писемна українська мова.

Преподобний Нестор Літописець народився в 50-х роках XI століття в Києві. Ще юнаком він прийшов до преподобного Феодосія і став послушником. Нестор дуже цінував знання. У монастирі він ніс послух літописця. Головною його книгою стала «Повість минулих літ».

Від найглибших традицій і з часів давніх літописів — скарб своїм нащадкам, зберегти його багатство та милозвучність.

9 листопада в бібліотеці-філії № 7 ім. Т. Г. Шевченка пройшла година українознавства «Вертайсь, рідна мово, у серце народу, у душу Вкраїни...».

Захід відбувся за участі кримської поетеси, члена Національної спілки письменників України, Почесного кримчанина, лауреата Всеукраїнської премії «Золота фортуна — 98» Ольги Голубєвої, молодої поетеси Віри Трифонової і співробітників Всеукраїнського інформаційно-культурного центру: завідувача культурно-просвітницького відділу, заслуженого працівника культури України Богдана Безкоровайного і бібліотекаря Юлії Чепеножко.

Зі вступним словом виступила завідувач бібліотеки. Про становлення української мови, зародження української писемності розповів школярам Б. Безкоровайний. Для учнів 10 класу школи № 18 було показано фільм про Нестора Літописця, а також про сучасний стан мови в суспільстві.

Ольга Голубєва презентувала свої переклади українських поетів з книги «Слов'янська душа» — Лесі Українки, Олександра Олеся, Михайла Вишняка. Молода поетеса Віра Трифонова читала свої оригінальні, витончені і самобутні українські вірші, які змушували присутніх слухати і захоплюватися мелодикою української мови.

Наприкінці зустрічі всім учасникам роздали візитки бібліотеки, хлопці та дівчата заповнили формуляри читачів і взяли цікаві книги.

Н. В. КАРЖАВІНА,
завідувач бібліотеки
ім. Т. Г. Шевченка
м. Сімферополь

Українська мова є одним з найбільших надбань нашого народу. Мова — це важливий чинник самовизначення нації, надійна основа розвитку країни, загартована багатовіковою традицією, історією і відточена творчістю найталановитіших українських письменників. Саме мова є душею нації, адже у її глибинах народилося культурне надбання, яким може пишатися український народ. Без рідної мови жодна людина не здатна відчувати себе повноцінною частиною свого народу, його історії та культури.

Бібліотека покликана передати цей безцінний «Слова о полку Ігоревім» і «Острозької Біблії» нашою мовою говорить серце і душа української землі. З гідністю і повагою ми повинні усвідомлювати велику вагу рідного слова і особисту відповідальність за нього перед минулим, сьогоденням і майбутнім.

ДОПОМОЖЕМО МУЗЕЮ СТЕПАНА РУДАНСЬКОГО В ЯЛТІ!

Під таким заголовком у вересні в «Кримській світлиці» був опублікований заклик до читачів з проханням допомогти новоствореному музею Степана Руданського в Ялті. Для його облаштування потрібні експонати: речі побутового вжитку, вишиванки, гончарні вироби, твори лауреатів премії ім. С. Руданського, твори письменника різних років видання з рідного для нього Поділля та всіх інших куточків України.

Наша читачка із Сімферополя Клавдія Іванівна Москвіна нещодавно передала через редакцію для музею власноруч вишиті рушники (*на фото*).

Запрошуємо й інших шанувальників творчості поета, усіх небайдужих до долі української культури — надсилайте зібрані експонати на адресу музею Степана Руданського в Ялті: **98637, м. Ялта, вул. Кірова, 105, Ялтинський медичний коледж, директору Мамикіній Людмилі Сергіївні. Тел. (0654) 32-21-63.**
E-mail: yalcol@ukrpost.ua

«БАТИК ТРЕБА РОЗДИВЛЯТИСЯ НАВПРОТИ СВІТЛА...»

У Києві в Центрі української культури та мистецтва відкрилася виставка кримськотатарської художниці Ельміри Сеіт-Аметової «Кримські барви з ароматом кави». На виставці представлено 20 робіт, виконаних у техніці батик.

Авторка працювала ілюстратором книжок. Потім поїхала до Індонезії вивчати мистецтво батика. Каже, всі свої роботи виконує на білому шовку, бо вважає цю тканину найблагороднішою.

«Батик — це розпис тканини. Робиться за принципом писанки. Тканину воскую. Скільки кольорів є, стільки разів опускаю у фарбу. Перший шар — білий. Але якщо після білого зроблю жовтий, то на ньому вже ніяк синій не вийде. Останнім наноситься найтемніший колір. Індонезійський батик триколірний. Але наношу і по 12 кольорів. Індонезійці дивуються, навіщо так багато, адже можна два-три кольори накласти і заспокоїтися».

Велике панно Ельміра робить три тижні. Коштує така робота 10 тисяч гривень. Маленькі полотна розміром з півметра — півтори-дві тисячі.

Чоловік художниці Ернест Сулейманов пригадує, як одного разу в Польщі дружина мусила робити точну копію того самого полотна, бо його помилково продали аж двом покупцям.

«Один чоловік на виставці в Польщі купив роботу, а я не знав і продав її наступному покупцеві. Тоді Ельміра кілька днів робила копію. Хоча батик повторити абсолютно неможливо. Чоловіку, який купив роботу заздалегідь, здалося, що нова виглядає краще, ніж перша. Буває, людина може дозволити собі купити туфлі за 20 тисяч доларів, тому вона може легко віддати 10 тисяч за картину. А буває, людина грошей не має, але закохується в картину. Тоді можемо знизити ціну вдвічі».

Подружжя живе у Сімферополі. Всі стіни квартири завішані картинами Ельміри. Їдять і п'ють із глиняного посуду, який виготовляє брат Ельміри Абдюль — кераміку натирає воском. Вона виходить гладенька, тонка і дзвінка від дотику.

http://gazeta.ua

КЛИЧКУ ЗДАЛОСЯ, ЩО ВАХ ЗАЛІЗНИЙ...

Українець Володимир Кличко захистив титул чемпіона світу за версією Всесвітньої боксерської асоціації (WBA), вигравши минулої суботи у 12-раундовому бою надважкої вагової категорії у поляка Маріуша Ваха за очками за одностайним рішенням суддів — 120:107, 120:107, 119:109, повідомляє УКРІНФОРМ.

На кону двобою стояли ще три титули, якими володіє Кличко-молодший, — за версіями Міжнародної боксерської федерації (IBF), Всесвітньої боксерської організації (WBO) і Міжнародної боксерської організації (IBO). Кличко захистив усі чемпіонські пояси, завойовані разом зі своїм тренером Емануелем Стюардом, який помер 25 жовтня від раку у віці 68 років. Цей бій Володимир присвятив пам'яті наставника.

Варто зазначити, що вперше титулованому Кличку протистояв такий високий суперник (202 см проти 198 см). Вах виступає на професійному рингу з 2005 року, ця поразка стала для 32-річного спортсмена першою у кар'єрі. У його активі також 27 перемог (15 нокаутом). На рахунку Володимира 59 перемог (51 нокаутом), 3 поєдинки він програв.

Після перемоги над Маріушем Вахом Володимир Кличко визнав, що його суперник дуже стійкий. «У мене виникло відчуття, що суперник — залізний. Беручи до уваги кількість пропущених Вахом ударів, у мене по ходу бою виникало припущення, що він не протримається більше семи-восьми раундів. Однак йому вдалося «вижити», я так і не зміг його відправити на поміст рингу. Маріуш здивував своєю стійкістю», — сказав Володимир.

Переможець тепер повинен провести обов'язковий захист титулу WBA в наступному бою з «регулярним» чемпіоном росіянином Олександром Повєткіним. Ця зустріч має відбутися не пізніше 27 лютого 2013 року.

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету **«Кримська світлиця»** та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету **«Культура і життя»**, журнали **«Українська культура»**, **«Український театр»**, **«Театрально-концертний Київ»**, **«Музика»**, **«Пам'ятки України: історія та культура»**) можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт **www.presa.ua** на сторінці **«Передплата On-Line»**. Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою – **http://presspoint.ua/**. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. **Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura.porhun@gmail.com**